

ROMAAN

No

9

SISU:

- A. Simon: »Wawel« (Le chateau royal).
H. Courths-Mahler: Laane laul.
Lasar Lasarewitsh: Küll rahwas tasub.
Rudyard Kipling: Truu Phil.
A. Vlachutza: Wöörsil.
Luise Westkirch: Kosjad.
Portugaali rahwalaul: Kodule.
Knut Hamsun: Ameerika nisuwäljal.

TALLINN 1922
KIRJASTVS ARENG

EESTI TÖÖSTUS JA KAUBANDUS.

Eesti tööstus-kaubanduslise näituse puhul 1922 a. wäljaantud
Eesti tööstus-kaubanduslise näituse 1922. a. toimkonna poolt.

Kirjastus »Areng» Reklaam.

Tallinn, Niguliste tän. 16. Kõnetr. 12-53.

Hind 100 Emk.

300 lehek.

Sisu järgmine:

EESSÕNA (eesti-saksa-inglise-prantsuse-soome-rootsi keeles).

NÄITUS (korraldajad, Juhatus, Aeg, Osakonnad, Wäljapanekud, Kohatasu, Näituse läbikäigupiletid, Tolliformaliteetid, Wäljapanekute ülesseadmine, Kohad, Reklaamsildid, Walwe, Puhastus, Pakkimismaterjaal, Elekter ja wesi, Tulefõrje ja politseiwalwe, Post, Telegraaf, Telefon, Teadete büroo, Korrite muretsemine, Sõidupiletid ja magadiswagunid, Passiformaliteetid, Mitmekesisit). (Eesti-saksa-inglise-prantsuse-soome-rootsi keeles.)

EESTI (Riigirajamine, Riigi piirid, Põhiseadus, Walitsus, Parlament, Rahwaarw, Administratiwne jaotus, Linnad, Usk ja kooliolud, Raudteed, Riigi eelarwe 1922. a., Pangad ja raha, Põllu- ja metsaasjandus) (eesti-saksa keeles).

TÖÖSTUS (Ettewõtete arw, Huwide kaitse, Töölaliste arw, Palgad, Elatusmiinimum, Tekstiiltööstus, Puutööstus, Paberitööstus, Metallitööstus, Keemiätööstus, Nahatööstus, Kiwide ja muldade tööstus, Elatustarwete ja maitseainete tööstus) (eesti-saksa keeles).

KAUBANDUS (Ettewõtete arw ja huwide kaitse, Kaubandusbilans 1921, Sissewedu 1921, Wäljawedu 1921, Transiit, Laewasõit 1921, Kaubalaewaslik, Waluutakaubandus) (eesti-saksa keeles).

TALLINN (Põhjendamine ja nimi, Ajaloolik tagasiwaade. Wana-Tallinn, Moodne Tallinn, Ümbrus, Asutused, Konsulaadid, Tänewad kesklinnas) (eesti-saksa keeles).

Kesklinna tänewate plaan.

4 pilti Wana-Tallinnast.

9 üleswõtet (Joh. & P. Parikas'ite poolt) Uuest-Tallinnast.

Rohke hulka kuulutusit.

Hind 100 Emk.

Kirjastus »Areng», Tallinn

Niguliste tän. 16, kõnetr. 12-53

A. BRANDMANN'I

kõige wanem kompweki tööstus Eestis

soowitab omast tööstusest tuntud väärtuses mitmeid sorti

shokolaadi,

shokolaadi kompwekka.

karamelle ja biskwiiti

Tallinn,

Wäike Tartu maantee nr. 4
kõnetraat 15-94

Tallinn.

„MEIE MAA“

ilmub Kuressaares kaks korda nädalas ja on
kõige loetavam leht Saartel.

„MEIE MAA“ siht on radikaal-rahwameelne, uuenduste poolehoidja.
„MEIE MAA“ toob asjalikke juhtkirje, rohkesti sõnumeid saartelt.
Ka Tartus, Tallinnas ja mujal mannermaal oma kirjasaatjad. Kodu-
ja väljamaa elu leiab tarwilist tähelpanu. Jooneall ilmuwad teadus-
lised tööd, jutud, luuletused, wested.

»Meie Maa's« ilmunud knulutustel on suur mõju.

«Meie Maa» tellimishind — postiga 24 mrk. kuus.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid wabariigis.

Adress kõiksugu saadetustele: „Meie Maa“ — Kuressaares

Meie uutele lugejatele.

»Romaani« wanemaid numbrid wõib veel tellida »Romaani« talitusest (Tallinn, Niguliste tänaw 16).

Numbri hinnaks on endiselt 30 marka, mille eesi number ilma postikuludeta tellijale kätte saadetakse. Raha wõib saata ka postmarkides.

„ROMAANI“ TALITUS.

„Dorpater Nachrichten“

Wastutaw toimetaja G. Post.

Wäljaandja: Raamatutrükikoda ja kirjastus H. Laakmann.

Saksa rahwalik päewaleht Eestis.

On enesele kultuuri alalhoidmise ja uuesti ülesehitamise Eestis eesmärgiks wõtnud. Annab aru oludest maal ja wana ülikoolilinnas Tartus, pakub ülewäateid poliitikast, kaubandusest ja tööstusest, Saksamaa, Wenemaa ja muu wäljamaa olusid iseäraliselt tähelepanemise alla wõttes.

Kuulutage sellepärast päewalehes ja tellige päewalehte „DORPATER NACHRICHTEN“

Tellimise hind (kuuwüisi): Sisemaal, Tartus, ilma kättesaamata 65 mrk., kättesaamisega 75 mrk., wäljaspoole postiga saatmisel 80 mrk., wäljamaale, igapäewasel ärasaatmisel 110 Saksa mrk., 3 kord nädalas ärasaatmisel 100 S. mrk., Kuulutuste hind: Sisemaal 1 mm rida kuulutuste weerul 3 mrk., kohaotsimised 1 mrk. 50 penni, lehe sisuküljel 10 mrk. Wäljamaale kuulutuste weerul 3 S. m., lehe sisukülgedel 7 S. mrk.

„Dorpater Nachrichten“ kirjastus H. Laakmann, Tartus, Riia tän. 6/8

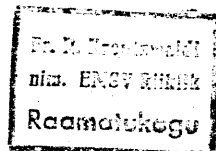
„Roman“

Nr. 9

Ilmub 2 korda kuus: igal 1. ja 15. kuupäeval.

1922.

„Wawel“

Le chateau royal.

Seal, kus Wisla kõrgeil kaldail särab —
Kuningliku lossi „Wawel“ torn;
Seal, kus lõpp on suure linna käräl,
Kus ei kohuta teid tuuled ega torm;
Seal peatasin ma, jäädes teistest maha; —
Puhkel kuningad ja würstid mullapõues;
Aastaid sadasid ei sega nende und —
Pääksekiired, wihtm, wõi tuiskab lund.
Seal peatasi ma, jäädes teistest maha; —
Päew hakkas wajuma ju lossi seinte taha,
Ja toetades kõrge samba najal —
Ma pilti kujutlesin: — kuidas wanal ajal —
Siin elati ja peeti suuri palle —
Wõi tugendati järjest lossiwalle,
Need kõwad müürid tunnistajaks seiswad weel,
Et jutustada seda, milleni ei küüni rahwa keel.

Mu mõtteid segas hoowil tuide kuri;
Neid lendu ajas wistist paatri wari —
Kes mööda läks — tal risti olid käed,
Kui kutsuks tunnistajaks taewawäed,
Et ilm on hukka läind ja lõpp on pea;
Siis kohumõistja kurjast lahutab, kes hea.
Aeg oli palwele, sest tasu hakkas lööma —
Kell kirikus, kui kutsuks õhtust sööma;
Nii õrn ja selge kõlas pehme hääl,
Tal wastas suurem kell katedraali peal.
Mul kadund oli wäsimus ja waew,
Ja tundsin, et kui minu elulaew —
Kord sadamasse liginema peaks,
Siis tänu Temale — kes teab, mis meile heaks!
Pead paljustades atusin ma pühakotta.

Mul oli tahtmine ka palwest osa wõtta,
Ja põlwil palwetasin ka mina seal,
Kus juba põlwitasid külma kiwi peal
Nii palju teisi — kellel trööstiks usk,
Ja kellel elu raske — tulewikki must.

Ei tea kui pikalt kestis palwetund;
Ma tõusin põlwilt — salajane sund, —
Mind ajas edasi, et waadata, kus need,
Kes puhkust leidnud, kel lõppend eluteed.

Kui elus — walgest marmorist „Hedwiga”
 See kuulus kuninganna — kes kõik eluiga
 Tõi abi nendele, kes wigased ja waesed,
 Ei ilma abita tast läinud lapsed-naised.
 See eest weel praegu wärsked lilledpärijad
 Ta haual — ja põlwili lehel silmad märjad.
 Üks wana paater seisab teise haa ees,
 Kus kuninganna „Anna” kirst on müüri sees.
 Ta põlwitab, lööb tihti risti ette —
 Ja loeb palweid, liigutades pärliketti.

Ma astun edasi, et waadata ka trooni
 Ning kuningate istet, kullast tooli.
 Ka seinä — kus on „Kasimir” pilt —
 Kuld raami sees ja tema all must silt
 Pealkirjaga: „Le roi Jean Casimir descend di trone”,
 Ning tema kõrwal altar „Chapella Batory”.
 Weel palju nägi silm siin rikkust, kunsti, ilu,
 Kuid mõtted lendawad — mu ees on terwe elu,
 Mis mööda saatnud need, kes hingawad nüüd stin,
 Kus pole tarwis rikkust — otsas mure — piin.
 Nad walitsejaks olid teiste elu üle,
 Nüüd puhkawad ka nemad ega pole
 Neil mingisugust wahet wüimse kohtu ees —
 Neist, kes siin olid rikkad, ehk sant wõi waene mees.
 Ma kaua weel ehk oleks mõttes käinud,
 Et weel kord waadata, mis juba olin näinud —
 Kuid „Chapella Batory’st” ju kostab paatri hääl,
 Kes üksipäini palub altari astme peal. —

Wist olen mina üksi ainukene weel
 Siin wööras pühaskojas, kus mu meel
 Ja mõtted kaugel kallist kodumaast,
 On leidnud kasutawat wilja wöörast aast.
 Öhk on nii uimastaw ja udu moodi;
 See ohwrisuits, mis põletades toodi
 Siin Jumalale palujate poolt; —
 See wüiruk, ja paater kannab hoolt,
 Et igawene tuli kestwalt põleb seal,
 Kus „Püha Mqarja” pilt altari laua peal.

Päew oli läinud juba ammu looja,
 Kui kirikust, kus ohwritooja —
 Hall paater üksi palwes jäi —
 Ma lahkusin — kuid ei ma käi
 Teerada üksinda — mind saatwad need,
 Kes kord ka elus seda teed
 Siin käisiwad ja paistab nagu kuuleks
 Ma nende juttu, kutsuwad, et tuleks, —
 Neid waatama weel teised Eesti wennad, öed,
 Ja mäletaksid neid, kes Waba Poola riiki
 Kord kaitstes murdsid oma terast piiki.
 Teil waiksét und ma soowin kodupinnal;
 Seal, kus Teid kandis emakene rinnal;
 Te mälestus ei jahtu üal ära;
 Te kuulsust kustutada ei wõi sõjakära;
 Nii kaua kui mul kestab eluiga,
 Mu silma ees on „Tombeau de la Hedwiga”.

A. Simon.

Laane laul.

Sassa kirjaniiku S. Courths-Mahler'i romaan.

3

„Ometi, küllalt ja hästi pealegi! Tantsimine on kena ja professori proua Schrott oli minu vastu väga lahke. Noored daamid kõik mind aga nähtavasti ei armastanud. Ka mina ei saanud neist kedagi armjaks, vähemalt nii armjaks, et neist kedagi oleksin omale sõbrannaks joovinud. Ja herrad — noh — mõned neist olid väga, väga kenad, aga mina pidin ikka naerma, kui nad nii ihe-ärallikka komplimente ütlesid ja ihe sellejuures silmi jõllitasid. Sina — mul oli raske tõsi- jeks jääda. Enamasti ei mõistnud ma ka, mis nad dieti tahtsid, ja kui ma küsisin, keerutasid nad wurrusid ja ütlesid:

„Armuline preili armastab naljatada!“

Ta topeeris nende laristawat tooni ja hat- kas waljusti naerma.

Klaus tundis jüdames õnnelikult neiu ilmjuütuse üle. Ta tõstis sõrme üles ja ah- wardas neiu sellega naerdes:

„Oled sina aga teraw armustaja, Anne Dore!“

Neiu tahmäs ta käest kinni ja waatas talle äraajilmil näkku.

„Ära taple! Kõige ilusam oli see, kui sinu- ga üksi ooperis wõi teatris wiibisin wõi muu- leumides käisin. Nagu kirjikus, nii pühalik meeoleku oli mul jeal. Ja selle üle tunnen ma suurt rõõmu, kui sa minu tulewal talwel jälle kaasa wõidad. Kõige suuremat headmeelt tun- nen ma aga meie wana armja Dietsa mõisa üle, laane ja nõmme üle, proua Sonnemanni ja kõige üle, kes ja mis mulle armjad.“

„Sa ei tahaks siis mitte alati Berliinis elada?“

Neiu waatas talle jahmatades näkku.

„Jumala eest mitte! Kas tead, talwel see mõni nädal ikka lähed ja teatrisse lähen ma heameelega. Aga alati juures, kárarikkas linnas wiibida, mitte ilal enam laanes ja nõmmel jüdame lusti järele ringi rännata — ei, sellega ei saaks ma toime!“

„Ja kas ei hakka sul nüüd waihes laanes igaw? Kas ei tunne ja igatjust jeltskonna järele?“

Neiu raputas pead.

„Sina oled ju minu juures,“ ütles ta liht- jalt ja weenduwalt.

Nüüd teadis Klaus, et Anne Dore oma jüdame puhtuse juurlinna õhust tagasi tõi, ja juur, jüdamlit rõõm woolas ta rinda.

Aga kui siis jälle järgnesid waihes päe- wad, hiiltsid tihti rahutud mõtted ta jüda- messe. Ta küsis eneselt, mis siis küll saaks, kui Anne Dore jüda ühel päewal ärkaks ja ta abieluse astuks.

See ettekujutus tegi temale nimetumat piina.

Kust see tuli?

Minult jellest, et siis nende jüdamlik ühen- dus tattes. Kas tõesti ainult jellepäraft?

Klaus Hendrikfen polnud mees, kes ijeene- jega kaua pimesikku mängis. Ta ei tahtnud ijeemast petta, waid waatas tõele otseti näk- ku. Ta teadis nüüd, et ta Anne Doret ar- mastas — mitte nagu isa wõi wend, waid nagu mees naist armastab. Wägewamaks ja sügawamaks oli see armastus jalajas kasma- nud, kui teatud armastus ford Wilma Hart- migi vastu.

Kuid ühtlasi ütles ta enesele, et see armas- tus mõttetu oli ja midagi loota ei lubanud. Anne Dore nägi temas ainult armastatud onu Klaus'i — muud midagi. Kas temal siis armastuses õnne ei olnudki? Kas pidi jee- teine ja wägewam armastus ainult jüdame- walu ja haamu sünnitama?

See oli tibe ja walus.

Kuid kindel oli, et ta selle oma armastuse sügawasse jüdamesse jalgus ja maha mattis. Anne Dore jüdamerahu ei tohtinud ta eskta- da — ei ühegi hinna eest. Neiu õnn ja rahu olid talle pühad, mitte ainult, et ta wennale oli töotanud temale kaitšjaks olla, waid sel- lepäraft, et ta oma jüda nõudis neiu iga pa- handuse eest kaitsta.

Ta hoidis enda hästi ohjes. Mitte kõige wähemgi märk ei annud Anne Dorele mär- ku, et tema tunnetes muudatus oli jündinud

* * *

Järgmisel talvel läksid nad alles pärast jõulu Berliini. Seefeld piiras Anne Doret veel laiem herrade-ring. Waheajal oli teada jaadud, et ta rikas pärija olla.

Anne Dore leidis jälle nende filmitsemise sõbuja olevat, kuid ei teadnudki, mis mõte ta austajatel õieti oli.

Palawat rahutust Klausil piltudes ta ei näinud, ja kui ta seda ta oleks näinud, ei oleks ta seda osanud seletada. Oma ilmjüütuses seisis ta ligitungivate noortemeeste ees kohmetamata ja karifeeris suuremat osa neist kõige naljakamal wiisil, niipea kui onu Klausiga üksi jäi. Ta oli alles nii lapselik ja puutumata, et sugugi aru ei saanud, mis ta ümber sündis.

Kõige parema meelega wiibis ta Berliinis Klausil jelsis üksi, ja igal wabal õhtul pidi Klaus ta teatrisse saatma. Seal istus ta hingetujeni waimustatuna just Klausil kõrwal ja ta käsi kahmas eriti ärewail filmapildudel Klausil käewarrest kinni, nagu otjiks ta enesele tuge.

Klaus kuulas ta sügawat hingetõmbamist ja waatas täis jalajat õnne ta järafilmaadesse. Neiu wõttis etendusest elawalt osa ja talle ei tulnud meelegi, et see tõsine elu oli, mis lamal näidati.

Juhus saatis Klausil sel ajal mitu korda Wilma Steiniga kokku. Nad kohtasid üksteist mitmes seltskonnas. Klaus tundis, nagu uskumata imestust Wilmat nähes. Kas oli ta tõesti jeda naist kord nii palawasti armastanud?

Wilma oli paksuks läinud ja ta nägu laiaks paisunud. Sinifilmad, mille selge, armas ilme teda kord waimustanud, waatasid külmalt ja osawõtmatult. Ei olnud võimalik teda teretamata jätta ja temale Anne Doret mitte tutvustada. Wilma ütles mõned harilikud sõnad ja filmitjes noort neiu uudishimulikult. Selle juures ütles ta:

„Kui hea, et ma doktor Hendriksele ei läinud. Sest nüüd oleks pidanud ta wenna-tüürt seltskonnale tutvustama ja siis oleks mind alati palju wanemaks arwatud“.

Anne Dore sammus kõrge selle järele, Klausil poolt juhitud, edasi. Ja waatas Klausile näkku.

„Sina — kas sina sallid jeda proua Steini, onu Klaus?“

„Ei“, wastas Klaus karedasti.

Anne Dore hakkas kergemini hingama.

„Mina ka mitte; tal on nii külmad filmad

ja ta waatas mulle nii uudishimulikult otja, nagu oleksin ma mõni loobuseime“.

„Oled ka“, nõtkis Klaus, juttu kõrwale pöördes.

Neiu waatas talle küsides otja.

„Miks ma see olen?“

„Sest, et ja juba nii palju oled tantsinud ja veel wäsinud ei ole!“

Neiu naeris ja jutustas kohmetanult edasi, kuni lähem tantšija ta jälle jalgu keerutama wiis. —

* * *

Seegi kord lahkus Anne Dore Berliinist kerge südamega. Ja Klaus tundis selle üle südames rõõmu.

Elu laanes läks müüd jälle endisel rahulikul wiisil ühtlaselt edasi. Näis, nagu ei oleks mingisugust muudatust olnud. Ja ometi oli Klausil meelest kõik teiseks jaanud. Ta tundis enda liig noore olevat Anne Dore kõrwal, ilma soowita edasi elamiseks. Weri woolas ta soontes rahutumalt ja palawamalt ning nõudis kärjtitult oma õigust. Ei olnud tal kerge wäljelt rahulikuks jääda. Anne Dorega läbi käies oli ta pigut kohmetu. Käre tagasihoidlikkus waheldus hea ja pehme õrnusega. Kui noor neiu ei oleks olnud täitsa julge ja kohmetamatu, siis oleks ta kahtlemata midagi märganud. Nüüd aga ei märganud ta midagi, isegi kui Klaus enese üle oleks suutnud wähem walitse-da.

Et Klaus teda armastas, siis oli neiu meelest iheeneseft mõistetaw, et temagi teda wastu armastas. Tema päralt olid kõik ta mõtted, kõik ta puhta südame tunded, sest et Klaus ju tema onu, tema ainus sugulane oli, kelle poole ta hoidis nagu onu tema poole. Sial ei tulnud talle mõtet, et asi wõiks teistiti olla. Armastatud lapse enesestmõistetawa egoismiga wõttis ta kõik Klausil õrna hoolekande tunnistused wastu.

Et mees tema wanuses igatseb naist, armastust, mida Anne Dore ei tunnud ja millest ta teatris käies ainult kui muinasjutust kuulnud — selle peale ta ei mõtelnudki. Onn oli talle ainult onu Klaus, teda ta lapselikult armastas ja kellele ta oli lapseks, heaks sõbrannaks, päitsepaisteks. Neiu ei tulnud meelegi, et Klaus midagi wõis puudu tunda, sest et ta ise weel millestki puudust ei tunnud.

Kuna onu Klaus kõik ta elu täitis, uskus ta, et Klausigi elu temast on täidetud. Kui wäga õige see oli, teadis Klaus üksi. — Kuid Anne Dore ei nõudnud elust midagi paremat, kui et

fõik igawesti nõnda jääks, kuidas jee nüüd oli.

* * *

Oli hiilgaw, jelge juunihommit.

Anne Dore oli warakumalt kui muudu üles tõusnud. Ta awas akna, et päiksepaisne hommitu-dõhki wõiks tuppa woolata. Sägawasti hingas ta ja — wahtis hiilgawail silmil wõwendawasse päiksemalgusse, mis metsa kohal siras. Taewas seisis sügawsinije kummina ja puhtana maa kohal.

Tuhanded laulwad linnu hääled kostsid talle metsast kõrwu. Naeratades kuulas ta jeda ja kummardas aknast kaugele wälja. Mustad lokisjuukhed, magamijest alles pigit jahtitud, olid tal tahels palmifuks kõidetud ja rippusid üle ferge hommifukleidi alla.

Tema wa aknad seisid just juure ukse kohal.

Kuna ta kuulatades seisis, tuli Klaus parajasti uksest wälja.

Neiu hüüdis teda:

„Tere hommikust, onu Klaus!“

Klaus waatas üles. Ta silmitses ilusat pilti raami wahel ja ta otjaesine läks punaseks. Aga rahulikult naeratades wastas ta:

„Tere, Anne Dore! Juba ülewal?“

Neiu noogutas pead.

„Grandifiselt. — Ei jaksanud woodis enam wastu panna. Linnu laul — laane laul oli liig ilus. Kuula ainult, nad laulawad mulle äratuslaulu.“

Klaus naeratas.

„Mud ja, nad teawad, et sul jünnipäew on?“

Neiu tegi lõbuja näo.

„Wististi, onu Klaus! Oleme ju wanad head tuttawad, linnud ja mina. Kuhu sina tahad minna?“

„Selle järele ei küsita, kui jünnipäew on ja üllatusi oodatakse!“

Neiu sirutas weel kaugeemale wälja.

„Do — kui tore! Siinul on minu jaoks mõnus üllatus? On jee midagi õige ilusat?“

Klaus kehitas kentsaka kahelusega õlgu.

„Kui jee nüüd teada oleks, mis üks noor daam leiab ilusa olewat!“

Anne Dore ahwardas teda sõrmega.

„Sina — pean ma kurjust näitama?“

„Miks? — Mis olen ma siis kurja teinud?“

„Sa nimetajid mind „nooreks daamiks,“!“

„Kas ja siis jee ei ole, Anne Dore?“

Neiu wiskas patfid tagasi, mis ta õladelt alla libijesid.

„Sinule mitte! Olen sinu Anne Dore — muud midagi!“

Klausi jüda põksus raskesti ja tugewasti,

aga ta nägu ei ilmutanud midagi ta tunnetest.

„Muud midagi“, kordas ta taja. Siis aga jattas ta elawamini: „Nüüd rutta, Anne Dore! Sünnipäewatook, mis proua Sonnemann julle küpjetas, ajab kõik maja lõhna täis. Nuttu, weerand tunni pärast pead riides olema!“

„Oled ja siis oma ilusa üllatusjega juba jälle siin?“ küsis neiu ja nuusutas ninaga kooigi lõhna järele.

„Muidugi!“

„Noh, siis tarwis rutata!“

Ta wiskas Klausile musufätt ja kadus.

Klaus wahtis üles tühja akna poole nagu menäos ja tõmbas jügawasti, jurutult hinge.

Kui kauaks jäi neiu weel „tema Anne Doreks?“ Kui kaua wõis ta weel õnnelik olla tema ligidal? Misjugujeks kujunes ta tulewik üldje? Kui Anne Dore jüda äkki ärkas — kelle poole pööris ta siis? Kas lahkus ta siis armastatud laanest, et armastatud mehe järele minna laia maailma, wõi tuli keegi wõõras jita wanasse, armjasse majasse? Siis pidi tema, Klaus, kas laanest lahkuma wõi üksti laande jääma. Üheskoos elamisest ei wõinud siis enam juttu olla. Külmaks ja tühjaks jäi ta elu igal puhul, jest et tal siis kõige parem puudus. —

Wikkamisi läks ta maja taha. Seal seisis terna, tore korwanker. Klaus oli jelle Anne Dorele jünnipäewa-kingiks tellinud. Neiu juhitis ije heameelega hobust ja raske tõld ei oleks talle meeldinud.

Wanker oli alles eila õhtul kohale jõudnud ja Klaus tahtis teda enne trepi ette jõitmist weel üle waadata. Usjatundlikult silmitses ta ilusat wankert, proowis ta wedrusid, rattaid ja korwi. Ka raskest, wankert üles tõstes. Ülewaatus rahuldas teda. Ta läks talli ja andis poijile käsu hobuse wankri ette rakendada ja pärast trepi ette jõtia.

Siis läks ta elutuppa tagasi, kus Anne Dore jünnipäewalaud oli kaetud. Ka einelaud oli ärklistoas kaetud. Muudu wõttis Klaus Anne Dore selstis ilusa ilmaga aias einet, aga täna ei wõinud ju neiu oma jünnipäewakingitustest lahkuda.

Elutoas ei olnud wiimase kuue aastä fees midagi muudetud, nagu ka teised Metsa mõisa ruumid endisel kujul olid alles püsinud. Wõib olla, et wanad tammemõõksid wahheajal weel tumedamaks olid läinud. Aga selle eest õitjes ärklistnal hulk lilla, kõik Anne Dore enese kaswatatud. Need andsid toale rõõmsa ilme.

Einelauda kattis ilus tikitud lõwendwaip. Keik lauda seisis juur lõhnow took, mille proua Sonnemann üheksateistkümnne põlema küünlaga ehtinud, jelle kõrwal algupärane wana portje-

laan-fermiis, mis väga kallid oli ja ainult juurtel pühadel wana majapidajanna poolt efile toodi.

Kest lauda seisid jünnipäewalaud noorele Metja mõija preilikile. Sull lille, raamatuid ja kõitjugu kribufrabu, mis noort neiu rõõmustab, oli lauale laotud. Kõik joowid, mis Anne Dore ilal ilmutanud, oli Klaus temal täitnud.

Klaus waatas jeda kõike weel kord uuriwal pilgul ja istus siis etnelaua juure toolile. Ta nõjatas pea kae najale ja wahtis oma ette, muretjewa tõsidus mehijal näol.

Kuid muretjemijeks ei jattuunud palju aega. Kõhe jelle järele ilmus Anne Dore. Seljas oli tulijal walge kleit peenest riibest, mis ta noore teha kauniduse eriti efile tõstis. Ta jättis kaela ja käed wabaks ja ulatas pooleni jääreni.

Alimamata, kui ilus ja priisne ta oma nooruse wärskuses oli, seisid ta Klausil ees ja waatas talle natuke aega wotawalt silma.

„Noh, onu Klaus?“

Klaus tõusis naeratades üles.

„Pea ma julle aupaklikult oma õnnejoowi awaldama?“ nõkkis ta.

Anne Dore lendas ta juure ja wõttis ta ümbert kinni, oma wärsket punaajuud talle juudlusjeks pakkudes.

Nagu tuli hoomas Klausil teha läbi ja ainult kergesti püundutas ta neiu huuli.

„Armas laps — ja tead, kui südantlikud mu õnnejoowid julle on. Seda ei tarwitje ma julle küll enam ütelda“.

Neiu raputas pead ja waatas talle niiskeil filmil otja.

„Midagi ei tarwitje ja mulle ütelda, onu Klaus. Aga tänada tahan ma sind kõige ju armastuse ja headuse eest.“

Klaus ei tahtnud lasta ärduft oma üle wõimust wõtta, waid wiis neiu andelaua juure.

„Enne filmitse, mis ma julle olen teinud!“

Neiu jurus oma põse filmapilguks tema põjele. Siis laskis ta tema lahti ja filmitjes oma kingitust.

Siis nagu jahmatas ta.

„Sina, onu Klaus, misjugune oli siis õieri see kena üllatus? Siin on niipalju asju kuhjas, et ma ei teagi, misjugune ast neist kõige kenam on.“

„See tuleb alles, Anne Dore“.

Neiu waatas talle juuril filmil otja.

„Jffa weel enam?“

„Ja — peaafti seisab all ufje ees. Waata aga afnaft wälja!“

Neiu jookkis balkonile ja waatas wälje. Õnnelik hüüe tuli ta juust.

„Wanker mulle!“

Ja nagu tuul oli ta ufjeft wäljas.

Klaus läks talle naeratades järele. Neiu oli alles päris laps — Jumalale tänu — Jumalale tänu!

Kui ta wälja jõudis, istus Anne Dore juuba wantris, ohjad käes.

Toredas keerus jõitis ta ümber Klausil — rõõmuft järeles. Siis wiiskas ta ohjad jälle tallipoiji kätte ja hüppas Klausil laiali laotatud kätte wähele.

Do, sina armas, hea, parem, kuidas ma rõõmuftan! Sina — siis tohin ma ometi kõhe täna pärast lõunat kulla jõita — jeda peawad õpetaja rahwas nägema! Dore, peen — nii lerge ja elegant — luidas ma rõõmuftan! Surmuts pigistatjin ju rõõmu pärast! Eks, ma tohin ometi õpetaja juure jõita?

Klaus noogutas tunnalt pead. Südamest tõusis tal palaw hoog kõrisse, ta ei saanud rääkida.

Anne Dorel ei olnud aega teda tähele panna. Ta oli jälle wankri juure astunud ja filmitjes jeda õnnelikult, ije jelle juures rõõmu pärast hõijates ja lobijedes. Seni oli Klausil aega ennaft foguda.

Prõna Sonnemann ja walitseja olid majast wälja tulnud.

Nii pea kui nad neiu õnne joowinud, pidid nad wankert ka omalt poolt kiitma. Mõlemad wanad, kes ju enne Anne Dore sündimist mõijas olnud, tundsid noore neiu õnne üle rõõmu.

Kestis kaunis kaua, kui ta kõik jelle ilu oli põhjalikult üle waadatud.

„Kui ja nüüd minuga einele ei tule, jään ma nälja pärast juba üsna nõrgaks“, ütles Klaus tüki aja pärast naeratades.

Anne Dore wõttis ta kae alt kõhe kinni.

„Tule, waene onu Klaus. Sa pead ka minu jünnipäewakoogist hiigla juure tüki jama“.

Wirgel, ojawail fätel teenis ta onu, kui ta heheft laual istujid. Ta pani omale juure tüki ette ja nõudis, et see kõik ära jõöks.

„Muidu olen weel mina jüüdi, kui ja nälja jured“, nõkkis ta.

Klaus täitis ta joowi, kuigi ta kõht warsti täis-jai. Waikjelt ja mõttes filmitjes ta neiu sirgeid sõrmi, mis ta eest wäledasti hoolitjesid, ja äkki tõusis ta südamesse palaw hirm, et ta jelle neiu ühel päewal wõis kaotada. Midagi jellest hirmuft paistis ta filmistki. Anne Dore katkestas äkki oma jutu ja waatas talle juuril, ehmunud filmil otja.

„Onu Klaus — mis jul on?“

Klaus kohtus.

„Mis mul siis peab olema, laps?“

Neiu kahmas ta käest üle laua kinni ja silmitjes teda murelikult.

„Su nägu oli praegu nii išeäralik, nii iše-laadiline. Sa tegid nii kurwad filmad — jah, — üsna tõesti! On sul midagi wigaga? Kas tegin ma sulle wahesti ilma enda tundmata haiget? Ütle jeda mulle!“

Klaus jundis naeratuje oma näole.

„Laps, kas ja näed walgel päewal tonti? Miks peatsin ma küll kurb olema?“

Neiu hakkas kergemini hingama ja lihtsajuukseloki otjaestjelt kõrwale.

„Naera mind, kui tahad, aga ma ehmatastin tõesti. Mis ma dieti nägin? Kui loll minuist arvata, et sina wõiksid minu ünnipäewal kurb olla! Siis oleks ju minugi rõõm otjas!“

„Tõesti, Anne Dore? Kas see sind siis nii wäga kurwastaks, kui ma kurb oleksin?“

Neiu waatas talle tõsijelt ja täis kirglikku südamlikkust silma.

„Midagi ei oleks mulle walujam. Sest ja oled mulle ju nii armias,“ ütles ta taja.

Klaus äigas wärisewa käega üle otjaestjese. Neiu sõnad, ta pilk, ta hääle kirglik toon — kõik see oleks wõinud ta jüdametäitta nimetu õndusjega, kui ta enejele ei oleks ütelnud, et see ainult neiu lapselik armastus oli.

„Mii kaua kui sina rõõmus ja õnnelik oled, ei jää ma iial kurwaks“, ütles ta tõsijelt.

Neiu hakkas wallatult naerma.

„Do — siis pole wigaga, onu Klaus! Sest sina ije kannad ju alati selle eest hoolt, et ma wõin rõõmus olla.“

„Mii kaua kui ma jeda teha tohin, muidugi!“

Neiu waatas imestades üles.

„Tohin? — Kes wõib sind jeda tegemast teelda?“

„Wõib olla sina ije.“

Neiu raputas pead.

„Kui išeäralikult ja täna räägid! Mina ije? Seda ei usu ja ometi ije!“

„Wõi keegi teine.“

„Teine? — Misjugune teine? Keegi ei ole mulle nii armias kui sina ja kellegil teisel ei ole minu peale õigust.“

„Aga kui ja ije ühel päewal kellegile teisele selle õiguse annad“, jonnis Klaus iseenmast piinates.

Neiu nõjatas pea käele ja tegi juured, mõtlewad filmad.

„Kellele wõiksin ma küll niisuguse õiguse anda?“

Klaus waatas talle kindlasti näkku.

„Noh — näitusjeks oma mehele.“

Neiu hakkas heledasti naerma.

„Minu mehele? Mül ei ole ju meest!“

„Aga ühel päewal wõib ta sul olla.“

Neiu jäi tõsijeks ja kerge puna tõusis tal äkki palgesje. Ta waatas atnast wälja. Siis pööris ta jälle Klausile poole, jala rahutus pilgus.

„Ei — see ei wõi küll iial olla! Mina tahan alati sinu juures wiibida, onu Klaus. Ükski wõdras ei tohi meie wahel jeista“, ütles ta taja, aga kindlasti.

Klausile täsi wärisjes. Muudu ei ilmutanud ta wahematki ärewuse märki.

„Dotame ära“, ütles ta, kahtlus toonis.

Neiu ajas enda sirgeteks ja ajas pea kirglikult selga. Ta filmad wältujid wihajelt.

„Müüd wihastad ja mind, onu Klaus. Kuibas wõid ja nii rumalat asja wälja mõtelda. Mina ja mehele — wõdrale mehele, teda ma ei tunne, kes meie laande ei kuulu! — See oleks jama wõimatu kui see, et sina enejele jia ühe wõdra proua toofsid!“

Klaus silmitjes teda uuriwalt.

„Arwad ja jeda siis tõesti wõimatuks?“

Neiu toetus toolitoele ja kahwatas. Waatas Klausile kohmetult näkku. Klausile rahutult uuriwa pilgu all tõusis tal pikkamisi tume puna palgesje. Ta fatjus enejele ette kujutada, kuidas see olema peats, kui Klaus naise wõttis ja mõijasje ühe wõdra naise töi. Selle peale ei olnud ta weel iial mõtelnud. Üsna kohunult kujutas ta enejele selle wõimaluse ette ja tal oli, nagu oleks äkki mingijugune mägi ta rinnale langenud. Kärsitult tõrjus ta rõhuma hirmu tagasi.

„Ah — sina — sina oled abielusje astumiseks juba liig wana“, hüüdis ta ägedasti.

Klaus naeratas kurwalt:

„Arwad ja?“

Neiu kargas äkki üles ja läks afna juure. Waewaga wõitles ta pijarate wastu ja ei teadnud ometi, miks ta jüda korraga nii kurb oli.

Klaus wahtis teda rahutult.

Ta ei teadnud, mis neiu liigutas, nägi aga, et ta erutatud oli. Pikkamisi tõusis ta üles ja läks neiu selja taha.

„Mis sul on, Anne Dore?“

Neiu pööris ägedasti tema poole ümber ja nüüd purtskajid tal ka pijarad filmist.

„Mina ei taha wõdrasema jaada, et ja jeda nüüd tead! Sinu proua oleks mulle wõdrasemia. Ma ei jalli, et sina naise wõtab! Hüüdis ta kui meeletu.“

Klaus wõttis ta kätest kinni.

„Jää rahule, Anne Dore, ma luban, et ma naist ei wõta. Ei mõtlegi selle peale!“

Magu päiksehelt lehmis neiu näost üle. Silmapilk kuuwasid ta pijarad.

„Kui loll minuist — nutta! See ei wõi ju ollagi. Meie kaks — meist on üksteisele ju

ijegi küllalt; teisi ei ole meile siin tarwis. Eks ole, onu Klaus?"

"Minule wististi mitte, Anne Dore," ütles Klaus tõhelt ja lahkesti.

"Ja mulle weel dieti mitte!" kinnitas neiu.

Klaus oleks jeda heameelega uskunud. Aga ta teadis, et Anne Dore omas lapselikus lihtsuses wiimast sõna saatuskõnimeses weel mitie ei olnud ütelnud. Selleks oli ta Klaus'i arwates weel liig noor.

Ta katsus juttu teisale juhtida.

"Nüüd aga pead ja jälle wiifakas olema, Anne Dore, muidu teen enesele etteheiteid selle üle, et sind su sünnipäewal kurwastasin. Tule, ole jälle minu rõõmus, wäike jeltfiline!"

Nii leidis ruttu lahutust ja wõttis tema jeltsis uuesti einelaulal istme. Klaus naeris ja naljatas temaga, et teda teistele mõtetele jaata, ja see läks tal ka warsti forda.

Üks wanter ja esimene sõit jellelega õpetaja juurde koondas siis kõik neiu huwi jälle enesele. Peagi oli ta jälle endine. Kuid selle juures oli tal ometi wahetewahel tunne, nagu oleks ta täna midagi wäga tõhst ja tähtsat läbi elanud. Minult et tal aega ei olnud selle üle pikemalt järele mõtelda. Ometi lehwis ta pik wahetewahel nagu aralt uurides onu näost üle.

Kui ta siis õhtul aga woodisje heitis, jäi ta oma harilikku wiifi wastu kaua walwama, selle üle pead murdes, miks onu Klaus küll ei olnud naise mõinud. Et ta jeda weel nüüd wõiks teha, selle mõtte liifkas ta enesest kaugele eemale, ehk ta küll täna, onu Klaus'ile naeratades, enesele oli pidanud üttema, et onu Klaus weel jugugi "liig wana" ei olnud. Tal oli segane, piinaw tunne teda mingijuguse wõõra naisega ühte siduda. Ja palawalt tõusis talle weri pähe, mõteldes, et Klaus kedagi peale tema wõis armastada.

Kuidas wõis see ühse olla, et inimene mõne teise nii armsaks jai, et temaga wõis abielu astuda? Inimesega, jeda warem ei tuntud, kes enne hoopis isepäinis elanud? See wõis hoopis isearalik lugu olla —!

Ta mõtles herrade peale, kellega ta Berliinis tuttawaks jaanud ja püüdis enesele ette kujutada, misjugune wahelord tekiks, kui ta mõnega nendest äkki kitkas ühenduses peaks edasi elama. Ei — see oli täiis wõimatu! Mitte kellegi teisega peale onu Klaus'i, ei wõinud ta elu olla täielik, ja üzna tõesti ei wõinud ta peale tema, kedagi teist enam armastada kui jeda. Süda oli talle täna armastuses tema wastu walu teinud. Weel iial ennem ei olnud ta jeda nii selgesti tunnud, kui wäga armas talle onu Klaus oli.

Ei tea, kas onu Klaus oli kord kedagi nii

armastanud, et ta jeda oleks tahtnud enesele naiseks wõtta? Heameelega oleks ta jeda teadnud. Aga ei, ütles ta enesele, siis oleks ta tema ju naiseks wõinud. See näis olemat ta meelest ijeenesest mõistetaw.

Mis teadis ta hingelistest wastoludest?

Ta unistas oma ette poolnes.

Korraga ehmatas ta üles.

Ta kuulis all trepil tajakseid, aga raskeid jannme. Kes wõis õhjel weel ülewal olla?

Ta kuulatas.

Üll awati tajakse üts ja pandi jama tajakse jälle kinni.

Ruttu hüppas neiu woodist wälja ja wõttis eesriide tagast õue. Sele kuupaiste seisis nõmme kohal ja metja puud nägid wälja, nagu oleksid neil hõbelehed.

Aga maja ees jalutas onu Klaus pikkamisi edasi tagasi. Kuub oli tal eest lahti, krae ja krawatt juba ära wõetud. Üzna selgesti nägi neiu ta paljast kaela ja rinnal poolenisti awatud jarki. Kahtlemata oli tal majas palaw hakanud ja ta tahtis ennast wäljas pijut jahu-tada.

Neiu oleks nüüd wõinud rahulikult woodisje tagasi minna, aga tahteta jäi ta seisma ja wõttis wälja.

Ja nüüd, äkki, pööris onu ennast nii, et neiu ta näkku wõis waadata. See nägu oli kahwatu ja kurb. Selle juures oli wististi tuuwalgus süüdi. Aga piinaw, rõhuw tunne, mis temas täna ärganud, tuli kahelordse jõuga tagasi.

Külmajudid käis taht läbi, ehk küll ilm wäga jõe oli, ja ta läks jälle woodisje. Ja kuna ta jeal lahtijilmil pikutas, tuli talle äkki õige isearalik mõte.

"Kas ma wõiksin onu Klaus'i nii armastada, et temale wõiksin mehele minna? Wõi peab jeks armastus hoopis teistjugu olema?"

Ja jeda mõteldes tõusis talle palaw leef näkku. Ta peitis selle patjadesje ja ta jüda põkpus nii waljusti, et selle lööki arwas kuulwat. Natukesje aja pärast pööris ta teisele küljele.

"Ei, — nii, kui nüüd, on see ometi palju ilujam. Jse ei pea see muutuma. Ja nüüd tahan magada!"

Nii mõtles ta, ennast rahule manitsedes. Aga ta jäi alles siis magama, kui Klaus Hendrikjen jälle oma tuppä oli lainud. Ja siis nägi ta kõiksugu segast und, kusjuures ta jüda walu tundis, nagu päewalgi. — —

Teisel hommikul magas ta kauemini kui muidu, ja kui ta alla aeda läks, kus Klaus einelaua juures jeda oodates ajalehte luges, oli ta pijut kahwatam kui muidu.

Klaus noffis jeda.

„Täna tegid järele, mis eila tegemata jätsid. Dotan sind juba tublisti pool tundi“.

Neiu wabandas.

„Anna andeks — jäin tõesti kauemaks magama!“

Et ta hiljem magama jäänud ja teda wäljas näinud, sellest ei lausunud ta sõnagi. Esi-
mest korda oli tal onu ees saladus. Muidu pihitis ta temale kõik, iegi oma salajamad mõtted.

Muidu näis ta olewat muutmatu; Klaus ei märganud vähematti, et neiu raskete küsimuste üle oli järele mõtelnud. Neiu unustas ta ise, mis teda rahutuks oli teinud, ja niikaua kui mõisas elu ja liikumine walitses, oli tal meelelahutust küllalt. Aga widewiku ajal, kui nõmmel warjud wiibisid ja taewas leekiwais wärwes loitis, hiilisid iseäralikud unistused ta hinge ja äratasid ta rinnas iseäralise rahutuse. Neiu mustades filmades peitus siis rahutu küsimus. Miiugustel tundidel laotas igatfus imetaolikkuse järele oma tiivad laiali ja kandis ta hinge muinasjutulistele kaugustele. Elu-
jaladus hakkas teda meelitama oma magusate, arusaamatute hääldtega.

Kui keegi Anne Doret niisugustel tundidel nime järele hüüdis, siis tõusis hele leek talle näkku ja ta filmad waatasid kõrwale, kui Klaus temaga rääkis.

Kui ta ühel päewal oma toas piltide ees seisis, mis isa maalinud, siis nõjatas ta oma põse pildile ja mõtkes kalli kadunu peale. Ja siis äkki ärkas ta rinnas mõte:

„Isa armastajin ma teistki kui onu Klaus — hoopis teistki!“

* * *

Klausi terawate, muresewate filmade eest ei oleks wainne muudatus Anne Dore olekus mitte warjule jäänud, kui ei oleks tulnud sündmus, mis wainse elu Metja mõisas täiesti teisjeks muutis.

See oli mõni päew pärast Anne Dore sünnipäewa. Juba warajast hommikutunnist jaadik walitses suur palamus. Rõhualt lebas ta laane ja nõmme kohal.

Anne Dore oli hommikul jalutuskäigul, lootes metjawarjust jahutust ja kosutust leida.

Klaus Hendrikson istus lehtlas oma uue kirjatoõ juures ja nägi Anne Doret metja kadumat.

Noor neiu sammus aegamööda tutawat teed mööda edasi. Lauluwiisi oma ette ümisesdes, jäi ta wahetewahel seisma, et mõnda orawat wõi metskitselest filmitsebes, kes ta teest üle jookkis.

Kuid metjaski ei leidnud ta igatsetud jahedust. Et otjaestist wabastada, mõttis ta küba-

ra peast ja riputas käewarrele. Wiimaks ei tahtnud ta enam edasi minna, waid tungis läbi pööjaste edasi, et nende wahel enesele parajaks puhkepaigaks wilusjat kohta leida.

Mõnikümend sanmu edasi minnes ja wälja jõudes mingisuguse wainse metsheinamaa äärde, jäi ta äkitselt kuulatades seisma.

Mingisugune hüüe oli talle kõrwu kostnud.

Jahmatades waatas ta simber, sest siin ei näinud ta muidu ilal kedagi inimest.

Ta ei näinud kedagi.

Kuulatades pidas ta hinge kinni. Ja siis kuulis ta üsna selgesti nooruswärsket mehehäält:

„Kalloo — metsnakk wõi armuline preili — siin on inimene hädas!“

Anne Dore jahmatas. Tahtis esimeses ehmatuses plehku panna. Aga siis tundis ta selgest kartikkusest häbi. Zwinene hädas — seal pidi ta enesest mõistetawalt abi anda katsuma.

Ta wahtis terawasti sinna poole, kust hääld tulnud. Ja siis märkas ta, et teisel pool metsheinamaa ääres pööjaste wahel kaks käewart õhus wehklefid. See nägi nii kentsakas wälja, et ta naerma pidi.

Misugune inimene seal dieti siputas?

Kuttu jookkis ta üle heinamaa ja wahtis ettewaatlikult pööjaste wahelt just kahele suurele hallile meheseilmale otja. Silmade omanik astus pehmel metjapinnal ja hakkas tergendatud rinnal hingama.

„Tänu taewale ja kõigile kalendri pühadele! Armuline preili, Teie tulete just parajal filmapilgul inimest näljajurmast päästma. Juba eila õhtust jaadik olen ma sõõmata.“

Anne Dore filmitses poolnälginut terawamini — see ei awaldanud vähematti kaastunnet äratawat muljet ja oli umbes kahekümnekaheksa aastane juur, tugew mees. Riitets oli tal turistiülikond, mis kena wälja nägi. Bruunidel krājuunstel istus ülekätkatult pehne wilkkübar, mida ta Anne Doret teretades fergitas. Ja ta filmis oli naljakas murelik ilme.

Neiu pidi uuesti naerma.

„Paraku pole mul midagi jõõdamat kaajas, mu herra. Palun, tulge minu seljits Metja mõisa, seal saate siis ta tublisti süüa!“

Noormehe filmad löid wälku.

„Metja mõis — on see siit weel kaugel?“

„Umbes poole tunni tee.“

„Ja Teie olete Metja mõisa elanik?“

Neiu noogutas pead.

„Andke andeks, armuline preili — lubage kõige pealt, et ennaft tutvustan: Ernst Reimers, maaler, ära efinud, poolnäljas ja haawatud.“

„Teie olete haamatud?“ küsis neiu jahmatades.

„Paraku. Muidu ei istuks ma ju siin nagu kinninaelutatud maas. Tahtsin nimelt veel eisa õhtul Metsa mõisa jõuda, eksisin aga ära ja kukusin pimedas sinna selle hirmsa puujuure peale. Selle juures wigastasin ma oma parema jala nii kõvasti, et ta nüüd paisuks on paistetunud ja mind käimast takistab. Sellepärast jaatsin õõ sellega mööda, et saapad ja lüfad jalast maha võtjin ja paistetunud jalale lehekompresjid ümber panin. Paraku väga väikse tagajärgega. Paistetatus on suurduud, jamuti malud. Peale selle on mu kõht mäsajamas, sest ta on armastuskrikkama ümberkäimisega harjunud.“

See kõik tuli nii lentsakalt kuuldavale, kõigest kõigest olukorrast hoolimata, et Anne Dore pidi uaerma. Ühtlasi tundis ta aga ka kaastunnet. Ruttu oli ta mehe kõrwal, wistas kübara murule ja lastis nooremehe kõrwale põlwili.

„Mäidate mulle oma jalga,“ ütles ta kindlasti, ilma edewuseta.

Noormees kükkas lehe hunniku jala pealt kõrwale.

Neiu silmitses filmapilgu paistetunud jalga, mis väga punetas, ja tõusis siis jälle üles.

„Andke mulle oma kübar!“ käskis ta.

Ernst Reimersi silmitses teda pool lustilikult, pool fergendatult.

„Mis sellega teete?“

„Toon wetti.“

„Minu iluja, uue kübara?“

Ta andis kübara neiu kätte, jeda ema armastusega silmitsedes.

„See ei tee talle midagi. Igatahes peab teie jalg filmi kompressei jaama. Parema huffub kübar kui jalg.“

„Jlus — ohwerdame siis kübara.“

„Ja siis Teie taskurätik!“

„Aa see wөө!“

Noormees andis talle selle naeratades kätte. Neiu jooksis eemale.

„Kulla Samaaria neiu — ega Te mind ometi äkki ei jäta?“

„Kolme minuti pärast olen jälle tagasi!“

Noormees waatas talle järele.

Nüüd, mil ta jälle äkki oli, tõmbas ta nägu walus wiltu ja mõlemad tugewad „pagan wõtku,“ tuli ta juust.

Aga kui Anne Dore, kübaras metsojast toodud wesi, tagasi jõudis, lehmis jälle rõõmuhell ta näol.

Neiu seadis täidetud kübara ilusasti murule ja sidus osawail kätel kena kompressei nooremehe jala ümber.

„Ah — misjugune heategu! Mu armuline preili, tänan Teid!“

Anne Dore wöttis nüüd ise oma taskurätiku ja pistis kübarasse.

„Nii,“ ütles ta, „nüüd wähetate jeni hoollega kompressei, kuni tagasi tulen. Ma jooksen nii ruttu kui wõimalik mõisa ja toon abi — ja tubli-suure wõilejwa!“

„Ah — see maieb mulle juba ette. Teie olete ingel, armuline preili. Aga enne kui lahkute, ütlege weel: kas olete tõesti Metsa mõisa elanik?“

Neiu noogutas kelmikast pead ja kummasdas fergesti.

„Anne Dore Hendriksen — Metsa mõisa omanik“, ütles ta ennast esitades.

Ernst Reimersi filmad löid särama.

„Nii siis maaler Albert Hendrikseni jugulane?“

„Tema tütar,“ wastas neiu uhkesti.

Nüüd kahmas noormees neiu käest kinni ja juudles jeda.

„Eiis on mul jälle hiiqladinn olnud! Mu auwäart preili — olen Teie kadunud isa kirglik austaja. Tema pildid on mind waimustanud, julgustanud. Nagu tema, nii tahaksin minagi nii toredalt loodushelewusi maalida. Sellepärast tulingi siia — mõtlen külas, mis Metsa mõisale kõige ligemal, elukoha wõtta ja seal uurida metsa- ja nõmme-maastikke, mis Albert Hendriksen lõuendile loonud. See oli minu tuleku eesmärk. Eile pärast lõunat jõudsin Grummerni jaama ja seal ütlesdi mulle, Metjamäe küla olla Metsa mõisale kõige ligidamal. Mõisin õhtu eel teele — jõudsin aga ainult selleni neetud puujuurikani. Ei — mitte neetud — ta sobitas ju minu tutwuse Teiega. Wähest aitate wäest maalkrit weel edasigi, kuna talle teatust annate kõige ilusamatest kohtadest, mis Teie isa maalinud.“

Anne Dore oli hiiigawail filmil kuulanud.

„Heameelega — ma aitan Teid heameelega! Ja keegi ei osta Teid paremini juhtida. Tunnen ümbruses iga puud ja pöõjast ja oliu oma isa alatine saatja.“

„Armuline preili — ma ei osta sõnadega wäljendada, kui õnnelikuks Teie sõnad mu teewad. Tänan Teid südamest,“ ütles maaler, seekord tõisse, südamliku näoilmega.

Anne Dore punastas fergesti.

„Ei ole midagi tänada; ma rõõmustan, et minu isast niipalju head ütlesite. Ja tahan onu Klaus'i paluda, et ta Teid mõisasse wõtaks. Ruumi on meil küllalt ja küla on igatahes tunni tee eemal.“

Maaler hingas fergemalt.

(Järgneb).

Rüül rahwas tafub!

Serbia kirjniku Lasar Lafarewitschi jutustus.

Gaffas juba hämaraks minema, ja laewa ei olnud itka veel näha. Inimesed, kes ta tulekut ootasid, hakkasid laiali walguma. Poijste oma wanade jaiadega ja pealikuproua oma koduse näoga malmistasid minetule. Ka mõlemad praktikandid tahtusid laudsepp Marko jeltjäs, pärast jeda, kui nad jaamatõrtsis pereiniega olid tülitsenud, et see neile wanast waadist olla õlut annud. Hobujuhidki kawatsefid tagasi jõika, lubades iga sõitjat kahe piastri eest linna sõidutada.

Aga juurem oja inimesi arwas paremaks jala linna tagasi minna, oks tepe ajemel käes ja pahema tõe pöial rinnataskus. Ijegi kaupmehe Mariuko proua ei tahtnud woorimeest wõtta, waid jalutas oma wäitje jeltstonna jeltjäs jala linna, jelle juures iga filmapilk ijtutele, kellega ta juttu ajas, jelga pöördes, mitte miitakuse puuduje pärast, waid lihtjalt oma tepeluti (Lõuna-Slaawi naiste peaehe, mida ühtlasi kübaraks tarwitatakse) pärast, mis nii ilmijüütlult hiilgas, nagu jeltjäs Tsajetjhar õites ja jookseks Kujajshewatjhist läbi piimajögi.

Päite oli teijele poole järwi laiale lagenidkule looja läinud, ja ainult veel ülewaltpool koha, kuhu ta kadunud, oli taewawõlwiil näha heledaid, walgest kiirgawaid kiiri, nagu oleks läänest mõni hiiglatäsi wälja sirutatud, kõwerate, ülespoole frõnkfitõmmatud sõrmedega — juft nii, kuidas head ja halwad maalrid jeda harilikult kujutawad. Same jögi, milles wesi nii madal, et jaalt pöaagu mõis läbi minna, wenis pikkamisi edasi ja tema jängis peegeldusid tema kohal liikuwad pilwõed täis punajeid reflekse.

Weel natuke aega ja rahwas läks kõit laiali. Peale aurikeltji teenijate ja ametnikkude olid kaldale jäänud ainult veel kaks inimest — ühel jes peas ja tötptükfid jalas ja teijel kannuljed kaabastel ning munder jeltjäs. Jeesjiga mees, katalsepp Blagoje, oli juba terve päewa kaldal rahutult edastagasi jalutanud, iga filmapilk ühelt ja teijelt midagi küsinud ja emmast iga filmapilk jia sinna pöörmud, nagu oleks tal naht igalt poolt jügeleunud ja nagu ei oleks ta teadnud, kust kohast jeda kõige esitte waja jügada.

Mitu korda oli ta kõrtji astunud, aga jaalt koha jälle wälja tormanud, nagu oleks ta kartunud kujagile hiljaks jääda. Wahetpidamata lastis ta pilgud kaugele üle rahuliku Same lainete. Tema jiledatsaetud, puhās nägu, kergete

fortjudega pealispinnal, hallide juustega ja wurrudega, jeltjäs wastolus ta siniste, rõõmjate jilmadega, mis claiwalt ja ühtlasi teatud lootusega ühe pealt teije peale kargasid. Piip oit tal wahetpidamata juus, alati tulega jelle katalal jeades. Iga filmapilk küjis ta teenijatelt ja agentidelt:

„Kust see tuleb, et laewa itka veel näha ei ole? Kas on mõni telegramm tulnud? Kas on wesi jias nii madal? Wõi weab laew veel mõnda teist laewa järele?“

Teenijad ja agendid wastasid talle ena- wasti üpjakalt ja tagasiõrjuwalt, nagu see riigiametnikkude mood igal pool on.

Selle wastu oli pealik Alhanas Jeltjshitjsh peaaegu terve päewa, oma mõõgale toetades, ühe kohal jeltjäs. Nägu oli tal sinna poole pöördud, kust laewa oodati, ja ta jilmad ekjijid wäijumit ning rahutult jelle koha ümber nagu pöiad rattaruumu ümber. Tema nägu ei ilmutanud mitte jeda herrasmeeljust, mida painkile lastud kõrgemate ohwitjeride näol mõnikord näha, ja ometi tuletas ta meile palawust, millele piljsepilw järkeb, nii et latujed ja kübarad lendawad. Wäite, ümmargune teha, üles keerutatud wurrud, wäike, aga kannis paks nina, hallid, jeltkuije juurusega jilmad, patjud kulmud, ümmargune, jiledatsaetud lõug, puhās, kollatas, aga mitte kõhn nägu, wäike juu lahtete joontega, piklikud käed, tena munder, lumiwalge järi ja järeaw mõdi: — kõif see ilmutas jegu rüütlist ja talupojast, meest, kellelt oodatate, et ta oštab kadriilli tantjida ja austrid awada, kuna jee teijeltjpoolt tedagi ei üllatats, kui ta daamile jeltja pöörab, jaltwratikuga nina nuustab mõdi kahwi ajemel waga jöõb.

Lühidalt: tema jeltjäs rahulikult paigal, kuna waltsepp wahetpidamata jia ja sinna liikus Wiimaks, kui pimedus juba kätte jõudis, laew aga itka veel kohale ei jõudnud ja mae- walt weel wahet teha juudeti agentide müitji äärel jeltjäs kuldpaela wahel, läkfid mõlemad tujajelt kõrtji tagasi.

„Ei tule ega tule!“ hüüdis katalsepp wiha- jelt, nagu inimene, kellele joowi järele kaarte pole antud.

„Ei tule,“ ütles ka ohwitjer, aga rahuli- kult, nagu lõpulikult kõrgemale palgale ilen- datud riigiametnik, kes teab, et ta teatud aja pärast jällegi palgakõrgenduje jaab.

„Mis, pägan, peaks jee küll tähendama?“

hüüdis jälle wassfepp. „Ega ometi . . . See oleks? . . . Siin ju tütrlasti enam ei ole . . . ja ega's laewa ometi ei saa pommitada?“

Pealik wakis.

„Ja keda Teie siis ootate?“ küsis Blagoje järele.

„Oma abikaasat.“

„Ja mina poega. On haawatud!“

Ta raputas ja hakkas ruttu piipu tühjaks toputama. Ja kui ta piibu uuesti täis toppinud ning põlema pannud, jätkas ta, piipu juust wõttes:

„Aga ainult kergesti, üsna kergesti! Ta seltsimees Jolle kirjutas: „Siit ja siit!“

Ta tähendas parema käega kohta, aga ainult laudsest, esiti üle pahema öla, siis pikuti üle terve parema reie.

„On teda ainult riivanud! Ta on laastaretist koju lastud, kuni kosub, et siis uuesti sõtta minna . . . Ja see on tarwilik! . . . Üskmatud tulewad häwitada! . . . Noh, Jumala abiga! . . .“

„Ja mis Teie poeg on?“ küsis pealik, keda katalsepa jutt hakkas humvitama.

„Minu poeg? Katalsepp. Oi, kui Te näeksite, kuidas tema ostab töötada! Tema käewarj on siit alt jämedam kui minu reis siit ülewalt. Mäüsin nüüdsel pahal ajal kõik ära, mis mul oli, — mis kasu on mul sest? — ainult käsitööriistad jätsin alles. Aga niikaua kui tal käed ja riistad on, on meil ta küllalt süüa, kui meid ka künne oleks . . .“

„Tean, tean,“ wastas pealik, „aga kes on ta sõjawäes?“

„Sõjawäes? Jalamees. Jah, jalawäemees! Ütlestin talle alati: Sinust, armas, peaks saama juurikimees. Jätkab ise juuriküki edasi wiia. Ja siis, kui pant käib, on lust kuulata! Aga tema tahtis jalawäkke minna. Ütle: „See on midagi — lase ja mine kas wõi sülitisi kofku!“ On hirmus, kui ta wihaseks saab. Kuhu tema lööb, seal enam rohi ei kaswa!“

„Ja kust on ta haawatud?“

„Ei tea seda selgesti, Jumalutene, Ei tea — kõik muidu. Tõsi küll, Jule kirjutas sellest, aga unustasin ära. Tarwitawad selle juures naljakaid sõnu. Siin on kiri! Kõhes lahingus — kahes . . .“

Ta wõttis kuue taskust raswase määrdinud ja kortsunud kirja ning ulatas pealikule, kes kirja käes hoidis, et seda kõrtsis tulewalgel lugeda.

Nad astusid kõrtsituppa, milles raswased, pikad lauad seisid; ühel nõgifel seinal rippus färbsemustaga kaetud kell. Üksle, mis õue wiis, oli kirjutatud „Pead urtaasat“, ja selle all seisis: „Slja Gremtshewitsh 14 krossi napsu

jaots“. Laest alla rippuw lamp oli kustumas ja andis mustunud klaasi läbi waewalt weel walgust. Just teki tuba seisis puutool, mil õlest põhi ja kattiue jalg.

Bealik istus aina juure jängile ja hakkas wõidunud kirja lugema. Blagoje lütkas kõige esiti eelpool tähendatud tooli kõrwale, selle juures ümisesedes: „Mis see siin logeleb?“ Siis wõttis ta pealiku wastas istme, kääris kuuewarrutad üles ja wahtis lauale, nagu oleks tal nõu olnud nutma hakata. Aga korraga ehmatas ta tagasi, sest et ta laual suure punaka raswapeki märkas.

„Hei, sina seal, kuuled! On see aga hull! Waata ford siia: oleksin peaaegu oma ära rikkinud! Kuuled, tule siia! Kühi laud puhtaks!“

Kujagilt mustast murgast lähenes keegi räpane olewus pikkamisi.

„Ja miks on see siin nii raswane? Mis, eesel?“

„Noh, see on ju kõrts, herra Blagoje“, wastas räpäre olewus pörutamatu rahuga, nii et Blagoje alles meel õige wihaseks sai.

„Ahaa, etse näe! Oled aga mõttetart! Kas siis siin kõrtsis elutsewad sead?“

Lugeja ekkis wäga, kui usub, et Blagoje mõni külinorija oli — ei! Tema on nüüd ainult kärsitu — pikast ootamisest tüdinenu — ja otsib midagi tegewust. Tema oleks nüüd isegi walmis kallema wõi ennaft läbi peksta lastma, kui aga aeg ruttu lähaks! Ta ei olnud muidugi juft jutukas mees, ja kui ta täna igale wastutulijale kallale kippus, siis oli see ainult meeleheitlik meelelahutuse katse tema poolt.

Sellepärast tormas ta nüüd jälle pealiku kallale.

„Kas jalaga meest nägite?“

„Misjuguft jalaga meest?“

„Noh, meest, kel jalga ei olnud?“

„Misjuguft meest, kel jalga ei olnud?“

„Noh, seda, kel puujalg all?“

„Misjuguft seda, kel puujalg all?“

„Tont wõtku, seda puujalaga meest, kel tohtrid jala maha saaginud?“

„Ja mispärast maha saaginud?“

„Ütlewad, muidu oleks ta surunud haawa kätte, mis ta Jawori kohal saanud, ja sellepärast wõtsid nad tal jala ära, ja nüüd käib ta jalata. Kas Teie teda siis ei tunne?“

„Ei tea, ei ole teda näinud,“ wastas pealik.

„Aga ta kerjab ju alati kiriku ees“.

„Sm!“

„Mu Jumal,“ ütleb Blagoje märisesedes. Misjuguine õnnetusehunik! Sada lorda parem surra! Aga ta ei tee sellest wäljagi, kui aga

elab! Ja juitjetab veel pealegi! ütleb, jee ei teha talle midagi!"

"No muidugi mitte".

"Minult jee ei meeldi mulle, et kerjab".

"Noh, kõht tahab ju süüa!"

"Tea. Aga kui ta sõjas jala kaotas, siis peaks talle taju antama. Temale peaks lahkesti üteldama: „jäh, võta, wend! Tänu sulle, et meie eest oma were waldasid jne." Sel mehel on ju õigus — jeda näeb — kuidas pean ütleva? Ta on jala kaotanud, käib karguga! Nüüd on talle tarwis süüa ja juua. Ta tahaks ka tubakat — on ju inimene nagu iga teinegi!"

Pealik tundis oma kohuje olevat, katalisepale invaliidi seisukorda selgeks teha.

"On ju wäga ilus, et ta enda on lastnud isamaa eest jandiks teha, aga ega's tal jellepärast veel õigust ei ole riiginõunikuks jaada. Waadake: igauks, kes isamaa eest oma were waldas, tuleb õnnelikuks armata. Sest ta on oma wõla emale, oma isamaale tajunud. Jgaüks õn oma isamaa wõlglane, isamaa ei wõlgne kellegile midagi".

"Di, ka mina tunnen jeda Teie tarkust! Tunnen, kui joomite, ijegi sõna: „Mullast oled ja wõdetud ja mullaks pead ja jälle jaama!" Aga auna inimesele, kuni ta elab, auna inimesele juutäis leiba! Waadake, jeda on, kuidas pean jeda ütleva? — otse hirmus waadata — siitjaadik ära lõigatud — ja inimene tahab süüa! Ta ei wõi kiinda ega lõigata. Peab ta kerjama? Peab kerjama! Ja tihti ei jaa ta enesele kerjatesti leiba. Tondi pihta, oletsin mina ülemaks, küll siis ka teaksin, mis teeksin! Lähaksin lihtjalt majast majja. Üstun siisse — perimees istub ja jõõb pähkletooki... „Aa, jina jõõb pähkletooki!" — „Jah." — „Ja kas on weri wabest odawam kui pähkletook? Mis pean ma nüüd ühe jalaga tegema?" — „Mis on minul jellega tegemist?" — „Mis, jul pole jellega tegemist? Siia, tohter, lõika jüa siisse! Üks, kaks, wiis — just nii palju kui tarwis — lõika aga! Nii. Noh, waata jüa, mis ta ütleb! Eks ole tõsi, pojuke?"

Pealik nägi, et Blagojega kokkuleppimine tõrgema seisukoha jeketamise läbi wõimatu oli. Sellepärast hääldas ta oma tooni madalamale tajapinnale.

"Muidugi, muidugi. Aga neile kõigile antakse riigitasjast ka mõistlikult abi, nii pea kui jõda lõpeb. Urge jellepärast mures olge!"

"See'p jee ongi. Ja jah, herra! Kui jee abi aga nii juur jaab, et invaliidid enam ei tarwitse kerjata. Sest kui keegi minu pärast wäikse sõrme kaotab, ma... Ja nüüd veel riit! — Kuulge! — Wilistab!"

"Mina ei kuule mingisugust wilet!" wastas pealik.

"Aga Jumala eest — wilistab!"

Blagoje jooksis ruttu õue.

Natukeje aja pärast tuli ta tujajelt tagasi.

"Keegi peab olema siin ligidil, kes koera wilistab; leidub ka päewawargaid, kes wõtmega wilistawad. Nõnda peitis enda mõni aeg tagasi, kui keegi Sreton Belgradi reisis, wõllaroog Mitshin uksepiida warju, ja wilistas wõtmega. Kõik kargasid püsti, ijegi ülewaataja. Pärast tulid nad kõik jälle tagasi, ka ülewaataja. Nad kirusid wilistajat, ei teadnud aga, kes wilistas. Mina — mu armas, ei tea tõesti, miks laew täna ei tule. On jeda ennemini ial juhtunud? Sei, poisj, tule jüa!"

Näpane olewus ilmus uuesti.

"Kas on laew mõnikord juba nii hiljaks jäänud?"

"Ei tea", wastas olewus.

"Ei tea? Noh, mis ja siis õieti tead, lures?" Mis jul juua on?"

"Kõikjugu jooki", maeris olewus.

"Kas wiina joote?" küsib Blagoje pealikul.

"Ei".

"Mina ka ainult harwa. Aga mis peab nüüd tegema? Waikige — kas ei kõlijenud kell?"

Ta kuulatab.

"Ei midagi. Too meile wiina! Mitte juitjugi ei taha enam! Pea walutab juba. Oh, ja jee olla aurik!"

Nii pea kui ta piibu tühjaks koputanud, järawad ta filmad meidi elawamalt ja ta terve olek omab rahuliku otjustawuse ilme.

"On jee aga laew! Wõdada rutemini sõitma kui woorimees! Jga härjawanfriga oleks asi rutemini läinud! Jah! Mis siis veel rääkida hea hobujega!"

Ratjawa-eohwitserid räägimad heameelega hobustest. Ka pealiku nagu lõi jarama. Rahtlemata mõtles ta Araabia hobuje peale, kui wastas:

"Kahesja tunniga!"

"Kahesjaga — tõesti?" hüüdis Blagoje, kellele jee erapoolikus just joodne oli. „Ja nüüd on kell juba mis? Kui ma ainult teaksin — aga mina ei oleks teda jälle wanfriga jäänud edasi kiütida. Küll ütleb Jole, ta olla tergesti haawatud — üsna tergesti, aga, teate, haaw on ometi haaw. Kuidas wõiksin teda wanfriga edasi wiia? Di, misjugune mära oli mu endisel meisiril! — Sei, mütt, too veel wiina!" — Mära kui metskits! Ja liigutas ainult pijut pead —"

Ta painutas käewarre kõweraks, nagu oleks jee hobuje kael olnud.

„Aga kas jul, raijal, siis paremat wiina ei olegi? Waata mulle raiška! Ütle peremehele Davidile, et m i n a wiina tahan, ütle „head“, ütle „meister Blagojefe!“ — Nii painutas mära pead! Ja, siis oli waja käsi hoida. Et need ei katteks! Kui ta jooksis ja pead alati nii keeras“ — ta pistis pea jalgade wahele — „siis oli waja pidada, pidada! Ja kui kõik midagi ei aidanud, siis sõidetakse wastu heina-jaadu, aeda, müüri, mis aga ees on! Ta ei näe midagi taewa all, kui tal wimm sees on! Ja ma sõidan wastu aeda. Kui mära peaga wastu aeda pörfab, mõlken, nüüd on otjas kõik — mära, aed, wanter. Aga ometi ei sünni midagi. Ja peale selle käib ta jälle tajafeji ku: mardid. Roh, teegi ei ojanud temaga ka nii ümber käia kui mina.

Kord sõitis jell Widat temaga Sawe jaarele wäste tooma. Mära teeb oma wigurid“ — ta pistab pea jälle jalgade wahele ja lütkab jun ette, nagu oleksid tal rauad juus. — „Widat lajeb ohjad lonti ja lebab ise wantris, kuna mära üle traawide ja rabade jookseb; jookseb ja jookseb! — Aga kell kõlises! Ks ole, kõlises? — Wõta raha wastu!“

Ta jooksis jälle wälja, aga kui ta natuteje aja pärast tagasi tuli, oli ta nagu kärstuseiline kaotanud ja mingisugune rõõmjam läik jãras ta silmist. Wististi oli jelle juures süüdlajeks wiin.

„Misjugune hobune jee oli! — Meister oli fõrd juure kãsti wantriseje pannud — ei mäleta enam, mis jellega teha tahtis — aga mära — rauad juus ja — muudkui edasi! Ja kuna ta nii teed mõõda jooksis, tahtis ta ka õue minna. Aga jeal pörfab wanter kinni, tagurattad jääwad wãrawa ette, meister wãrawãsse, kãst peas, eõrattad maja trepile ja mära tormab majãsse. Meie tahtsime naerust lõhkeba... Kui hullud need tuletikud on! Sei, too siiji!“

Pealik ei kuulnud enam. Tema mõtted sõitsid kaugele — kaugele — Rujashewatshi. Seal wiibis ta naine oma ema juures, sünnitamist oodates. Aga jeefõrd wiibisid seal ka tshertesfid! Hirmsjad mõtted wãlkusid pealiku peast läbi. Kõik hirmuteod, mis need Euroopa pailapsed tegid, ilmufid ta waimu ette kõige müstemal kujul. Aga hullem kui jee kõik oli tema arust meeleheitlik teadmatus. Sest jõttaminekust jaadik oli ta abitaajalt ainult kaks kirja saanud. Mõlemates kirjutas ta, et kõhe pärast sünnitamist tema juure tuleb, aga wiimãsest kirjast jaadik oli ju wiis nõdalat mõõda. Tšertesfid olid wahel ajal juba Trestbabãsse tunginud; ja tshertesfid olid ta maja riiustanud ja wõib olla jelle woodigi ära põletanud, milles ta naine lebanud... ja ometi ootas ta

oma naist. Inimeses peitub midagi, pealik kui juhus, mida ometi „aimdujeks“ nimetatakse. Kes lotteris mängib, jell on igal tõmbamisel „aimdus“, et wõidab, aga pärast tõmbamist ei imesta ta jugugi, et eeltunne teda pettis. Lãheb tal aga aimusti fõrd õnneks, siis kinnitab terve maailm, ta olla ette teadnud, et wõidab, jest jeda olla talle „aimdus“ ütelnud.

Nii tuli pealik Athanas juba kolmat korda asjatunast oma kaunis kaugele jeiswast garnisoni kohalt laewa-jaama, milleks ta komanderilt ainult juure waewaga luba saanud, jest tema meelest oli alati, nagu ei wõiks teda ta aimdus täna petta. Aga just nüüd tuli talle nii ette, nagu ei tuletks laew üleüldje enam.

Ta jai, nagu Blagojegi, kärstutuks. Laskis mõtted minewikus uita, et turedaid pilte, mis ta peas keerlesid, peletada. Ta lãks waimus oma sünnipaika — Rujashewatshi; astus wãnemate maija, istus pãhtlipuu alla, mis ta sünnimise puhul istutatud ja nüüd juba õjalt kuuwanud olla. Siin oli ta isa ja ema maha matnud, siin üle tee naabrimeint armãstama hãtanud, siin naabrile tšitroni ja jeega kutje kihlufe peale talle kãtte wiinud.

Do, kui armas siis kõik oli! Wana pãhtlipunkapp ja wãiksed tassid, mis esimeje mãsju puhul õhelt Türgi pashalt saadud, pãha Nikolai pilt, ema pulmakleit tagawaratakmbri ja siis jee — jee kãis kõigeft üle! — ta nãije ilus nõgu ja lootus isãrõõmu peale... ja... ei, jee on wõimata! Kui nad õngi tšertesjed, ega's nad ometi weel ei ole metsloomad!

Ta hõõrus õjãesist, et niijugused mõtted eemale peletuks.

„Meister oletks Jumal teab kui heameelega näinud, et mära warja oletks toonud“, jattas Blagoje, ükõõsilmi wahtides kohale, kus pealik istus. „Muidugi, jee oli hull, mitte hobune! Ei, aga nii...“

Pealik kuulab ta juttu nii rahulikult, nagu tella tšitõumist. Need kumbki ei takistanud teda oma mõtteid mõlgutamaft.

Jãlle wiibis ta mõttes wanas kohã. Jãlle põlewad majad, ja tãnawail lamawad hirmutekitawad furnufehad...

Alles wastu teõkõõd sirutas ta afna kõrwal jeiswale pingile pikali, enne weel hãisewat lampi ja norõstawat Blagojet silmitsedes. Wiimane magas pea jalgade wahel, kãed sirgu, nagu oletfid tal weel ohjad kães.

Ismaaequ püüdis pealik filmi kinni hoida. Tšertesfid ei lahkinud ta peast. Alles wastu hommikut jãi ta poolunesje; aga jeal kajãs ka läbi õije wãikufe rataste õõhtlane lõõt ja inimeste tšija, kes laewa ninal jõe jãgawust mõõ-

jid. Siis hakkas wile wahilaewal ninujaid äratama.

Pealik targab üles; mööd libijeb tal käest ja tutub föriual pörandale.

Blagoje ärtab unest:

„Kas ja ei kuule — mis?“ ütleb ta, ja näha on, nagu tõmbaks ta ohjad uuesti pingule. Siis uinuk ta jälle.

Pealik tormab wälja wärstesje hommiku-õhtu; peaaegu jääb ta hing finni.

Ta jooksis tiiresti laewa juure, kahmas aurupaadist maalewijatud kõiest finni ja hakkas paati kaldale kiskuma.

Waewalt on ta hakanud kõit ümber patu määsima, kui inimestemurrus märkab naist, kes mähtmetes last kõrgel hoiab . . .

Pealik wistab kõie paadimeestele kätte, kes ta tegewuje üle inestawad, hakkab naerma ja oleks peaaegu wette kuffunud. Alles, kui naine talle rahwatungis kaela langeb ja poja wastu ulatab, woolawad pijarad. Siis jatab mujuwihma lapse palgele, kes oma isa, teda ta ejmest forda näeb, jugugi ei näi kartwat.

Ka naine nutab — noh, see on enejest mõista — jamuti teine, wanem daam naije taga — jellela ei jaa ju läbi! — ja wiimaks jaab laps rahutuks.

Nad jammusid ruttu üle silla ja pöörjid kõrwale, et teed anda teistele tulijatele, kes ühes pakkidega wälja tungisid, jest ükski paki-landja ja woormees polnud weel kohal.

Pealik tahtis naijelt paljugi küsida, aga ei leidnud algust. Wiimaks pääsis ta keel lahti.

„Nii siis: ja elad weel!“

Ta wõttis naije ümbert finni ja pigistas teda, nagu oleks ta tahtnud selgusele jõuda.

„Ja see kirp siin? Siina, siina soldat! Ja mis mina kõit mõtlejin! Jumal, Jumal!“

Ta äigab warrukaga, last hoides, üle näo ja jattab siis:

„Teadsin ju, üsna kindlasti teadsin, et täna tuleb. Olin kõit täpipealt wälja arwanud. Ja emu?“

Alles nüüd märkas ta wana daami. Ta wõttis ta käe ja juudles seda.

„Noh, Jumalale tänu, et kõit weel elate! Et kõit weel hästi on läinud!“

Wanaproua hakkab nutma.

„Peast oleme kaugel, armas poeg! Kaotamine maha ja waranduse!“

Pealikul oli tunne, nagu oleks mingijugune jääne käpi ta südamesje kahmanud, aga see tunne kadus jälle jama ruttu kui ta tulnud; jest jamal pilgul nägi ta üle laewajilla kargu abil tulewat üht jõduririides meest, kel pahem käpi ja parem jalg puudus.

„Wait!“ hüüdis pealik kahwatades.

Ruttu andis ta lapse naije kätte ja jooksis

wigaje mehe juurde. Ta toetas teda ja aitas ta üle palgi, mis risti üle silla jooksis.

„Oled ja meister Blagoje poeg?“

„Jah, herra pealik,“ wastas jõdur, jalga ja karku kõrwuti seades ja kätte mütsi juurde tõstes. Aga kark andis järele ja ta otjäs ühest möödaminewalt daamilt, kel koer paela otjäs, tuge. See aga karjatas ja kargas kõrwale.

„Siinu isa on siin! Dota, ma ütlen seda temale!“

Kuna hommit alles abendas ja reisirjad kaldal seisid, ilma et oleksid dieti teadnud, kuhu minna, siis silmitjesid nad kõit jeda nähtust juure tähelepanuga.

Pealik jooksis kõrtji Blagojet ära tooma. Publikum seisid tahel pool tee ääres, lastes läbi inwaliidi, ilusat, sirget, pakju poisji, kel mehine nägu ja kurb naeratus huultel. Tal oli kõit: jõud, terwis ja ilu, aga ometi ka mitte midagi neist. Tema kogunähtus oli nagu kallis portjellaniwaas, mis katti läinud.

Pittamisi liikus ta edasi. Tema taga läts pealik u proua lapsega, kellele kõit teised waitides järgnesid.

Nüüd jooksis Blagoje kõrtjist palja peaga wälja.

Pealik jooksis ta juurde ja wõttis ta käest finni.

„Pea! Ta on raskesti haawatud! Wäga raskesti!“

„Kuidas raskesti? Kes jeda ütleb? Siin on firi — Jole kirjutas . . .“

Jgale poole ümber waadates, tormas ta inwaliidist mööda ja jäi wiimaks wiimase jõit- ja juurde seisima.

„Noh, kus ta siis on?“

„Jä!“ hüüdis jõdur õrnasti, ühe jala peal ümber pöördes ja ennast jelle juures kargule toetades. „Jä, siin ma ju olen!“

Walgutiirusel pööris Blagoje ümber.

Ta seisid poja ees. Kauga, kauga silmitjes ta teda — siis kuffus ta äkki maha.

Keeqi ei mõtelnud oma asiade peale. Kõit jooksid tema juurde ja niisutajid teda weega. Koeraga daam hoidis talle oma pudelikese uina alla. Ruttu toibus ta jälle ja tõsteti jalule. Ta pühkis kõige pealt näolt wee, mis talle sinna priksitud, ja kaelustas poega, aga nii kõwasti, nagu kardaks ta, et poeg jälle põgeneks.

Kauga kaelustas ta teda. Ja kui ta tema ümbert ka enam finni ei hoidnud, waatas ta pojale ikka weel näkku, meelega mitte alla waadates, kus punjalg oliwad.

„Jumalale tänu, et ja weel elus oled! Nüüd on kõit jälle hea! Selle jael“ — ja ta kobas käega karku, — „kuldab sulle rahwas! Eks ole nii, wennad?“

Kõik lähenejad ja nikutasid pead.

„Waata,“ ütles pealik, „tahan sulle esimesena midagi annetada.“ Ta hakkas taskuid läbi otsima, leidis aga ainult mõned kreutjerid.

„Annan sulle oma uuri ja koti. Võta!“

„Tänan, herra pealik,“ ütles sõdur, endist viisi pealikule au andes. „Sõia seda minu ajemel, isa! Mul ei ole teist kätt!“

„Säh, siin on sulle minu piip beruiströini pitsiga; maksab kaks dukatit,“ ütles praktikant Stefan.

„Tänan wend! Võta isa!“

„Siin võta ja osta tubakat,“ ütles kaupmees Marinko ja annab talle dukati.

Blagoje mõttis müüki kahe käega kinni ja pani uuri, keti ja piibu sinna sisse.

Publikum hakkas reast raha müüki wistama. Oli ju reisijate keskelt ka Wene „wendid“ oma laiasüdamlike loomuga. Need annetasid juured summad...

Invaliidid tänasid wahetpidamata: „Tänan, wend! Tänan, wend!“ Aga ta hääli kahanes ja kahanes; mõlemad sõnad omastid wiimaks niijuguse kõla, nagu kerjusel kiriku juures, ja esimest korda tekkis ta sõdamesse teadmus, et ta jandiks ja kerjuseks oli saanud. Wiimaks weerejad tal jämedad pijarad üle põskede alla.

„No waata nüüd wemmitest!“ hüüdis Blagoje. „Niijuguse tühi asja pärast nutta! Mis jael siis on? Jalg ära! Whah! Selle kõik — peaaegu oleks ta ütelnud: „jelle kõik kaswatab aeg jälle, aga peatas. „Selle kõik...

Kas ma ei ütelnud: jelle kõik kuldad rahwas jul kord!“

Aga siis hakkas ta äkki ijege nuufjuma.

„Ja mis peab siis kõik see siin?“

Ta paneb müüki kingitustega oma ette maha ja wahib mõttes üles taewa poole, nagu ootaks ta sealt wastust.

„Lähme siit ära!“ ütles pealiku proua.

„Siin on õnnetus sündinud, ja meie —“ ja ta waatab mehe jalgadele ja lapse näole —“ ja meie oleme, Jumal tänatud, õnnelikud, üldõnnelikud! . . .“

Siis sõidutati Blagoje ühes pojaga ja kingitustega linna. Pead inimesed andsid talle aeg-ajalt kingitusi. Aga kõigea harjutakse maailmas. Kõik kahwatab: waimustus, armastus, kohus, kaastundmus! Ja wiimaks teatakse jellest jama wähe kui hobusest, kes alati esimesed wõidud mõttis ja pärast lihunikku käes lõpetab.

* * *

Pealik on oma maja kuujahewatsis samale kohale uuesti üles ehitanud. Ta on tema küll laenuga ehitanud, aga ta proua on rõõmus, poeg terve ja rebib teda juba habemest.

Blagoje ütles, weel mõni aeg: „Küll rahwas kõik kuldad,“ siis andis ta ütlusele teise pöörde: „Küll Jumal kõik tajub.“ Wiimaks hakkas ta jooma ja juri warsti peale jelle. Ta poeg aga jaab paiuti invaliidide kapitaalilt ja — kerjab.

Treu Phil.

Inglise kirjaniku Rudyard Kiplingi jutustus.

Kui sadama aurupaat Gravejendist Bombayse sõitwa auriku juurest lahkus, et weel õigel ajal linna sõitwale rongile jõuda, oli tal kaasas palju nutwaid inimesi. Aga kes kõige enam ja kõige awalikumalt nuttis, oli miis Agnes Daiter. Tal oli jeks põhjustki, sest ainus mees, keda ta iial armastanud — ja igawesti tahja armastada, nagu ta ütles, — läks Indiasse, ja India on, nagu igaüks teab, ühtlajelt jaotatud dshunglite, tiigrite, kihwmadude, kolera ja jepoide wahel.

Phil Garron nõjatas wihma käes auriku pardal ja tundis enda samuti olevat väga õnnetu; aga ta ei nutnud. Tema saadeti wälja „teele“. Mis „tee“ tähendas, sellest polnud tal wähematki aimu; aga ta kujutas endale ette, et tal jael muud teha ei ole, kui ratsutada tuli hobuse seljas mägedel, millel „teepõõ-

jad“ kaswawad, ja wastu wõtta head palka, ja oli tänulik onu wastu, kes temale jelle koha muretsemud. Ta tahtis nüüd tõesti ja tõsiselt oma jenifest logelikust elust loobuda, iga aasta juure oja oma suurest palgast kofku hoida ja siis koju Agnes Daiterile kotsja minna.

Phil Garron oli kolm aastat sugulaste kaelas istunud, ja et tal midagi teha ei olnud, siis oli ta muudugi armastama hakanud. Ta oli üsna kena pois, aga tal puudus kindel iseloom, ja ehk ta küll weel mingisugust ijeawalikku õnnetust ei olnud sünitanud, olid ta sugulased oineta väga rõõmsad, kui ta nüüd lahkus ja Darjilingi ligidale „teed“ kaswatama sõitis. Nad ütlesid:

„Jumal sinuga, armas pois! Lootuslikult ei saa me üksteist enam iial näha!“

Wõi andsid talle jeda wähemalt mõista.

Meilile minnes olid tal juured kawatjused; ta tahtis näidata, et ta jeda korda parem on kui jeda keegi muu — tahtis töötada kui hobune ja mõiduroõmjal tagasi tulla, et Agnes Vaiteri naisjeks võtta.

Peale iluja näolapi oli tal veel mitu teist head omadust; ta ainus wiga oli, et ta nõrk oli, üsna piinut nõrk. Majapidamistest oli tal jama wähe aimu kui hommikupäikesel; ja ometi ei mõidud näidata mingisugusele iseärasilele punktile ja ütelda: „Seal on Phil Gar-ron kergemeelne wõi pillaja.“ Veel wähem mõidi leida ta iseloomu kindlat wiga; aga kõigest kõige ei annud ta mõõtu wälja ja oli peh- me kui wõi.

Agnes Vaiter toimetas kodus oma asju punetawate filmalaugudega — perekond seisis ta waliku wastu — kuna Phil Darjilingi poole kosjutas — „jadamasje Bengaalia wofe- antiis“, nagu ta ema oma jõbrannadele ütles. Teda armastati laewal, ta tegi palju tutwusi ja kaunis juure joogiarwe, ja saatis igast ja- damast hiiglasuuri kirju Agnesele.

Siis hakkas ta oma istanduses, kujukil Darjilingi ja Kangra wahel, tööle, ja eht küll palk ja hobune ja amet just täpipealt need ei olnud, mis ta enesele ette kujutanud, läks kõik ometi üsna hästi, ja ta jagas enesele ise palju ülesliigjet kiitust oma wastupidawuje eest.

Uja jookkul, kui ta ju asjaga tuttam oli ja töö teda ifka ja ifka enam pingule tõmbas, ka- dus Agnes Vaiteri pilt ta mõtetest ja tuli sin- na ainult siis tagasi, kui tal aega oli, mida aga harwa juhtus. Mõnikord ei mõtelnud ta neli- teistkümmend päewa tema peale, ja siis tuli ta talle äkki jälle meelde nagu jahmatus, mida koolipois tunneb, kui ta midagi on õppimata jätnud. Agnes aga ei unustanud Phili, sest ta kuulus nende liiki, kes ial ei unusta.

Uga üks teine mees — tõesti abielu eali- ne noormees — tutwustas ennast Mrs Vaiter- rile, ja wõimalus Philiile minna oli kaugemal kui ial enne; ja Phili kirjad ei rahuldanud; ja kodus awaldati tema peale teatud surwet; ja see noormees oli tõesti hea partii, mis ta waranduslise seikuforda puutus; ja kõige lõpp oli, et Agnes jah ütles, ja Philiile segase kirja saatis ja temale ütles, ial enam ei wõinwat ta elus õnnelikuks jaada. Mis päris õige ette- kuulutus oli.

Phil sai selle kirja kätte ja uskus, et talle ülekohut tehtud. See oli kaks aastat peale ta kodust lahkumist. Ja kuna ta nüüd intensiiv- jelt Agnese peale mõtles, ja kania ta pilti sil- mitjes, ja ennast ajaloois kõige huvitawamaks armastajaks tunnistades seljast sügas, oli ta weendunud, et talle pagana äpardus juhtu- tunud. Äpardus, raske ülekohus. Ta istus

laua ette ja kirjutas lahkumiskirja — tõsi- se, niilaua kui maailm seisab, aamen-epistli, mil- les ta seletas, et ta jurmani üstawatks jääb, et kõik neid ühejagused olla, et ta oma unustud jüdamene kujukile marjata jne., jne., aga — kui ial tulewikus jne., jne., ta tahtwat waikides wadata jne., jne., muutmata armastus jne., jne., — kahetja lehekülge tihedalt täis kirjuta- tud kirja.

Kunstilijelt seikufohalt oli see wäga ilus töö, aga iga harilik surelik, kes Phili tõsi- ste tunnete õiget loomu oleks tunnud, — mitte neid tundeid, mis ta enesele kirjutades töotas — oleks kõik see kupahtse nimetanud omakaju- piüüdliku, nõrga inimese filmakirjalijeks tööks. Uga see otjus oleks olnud ülekohune. Phil maksis kirjamargi ja tundis iga sõna, mis ta kirjutatud, wähemalt kaks ja pool päewa. See oli wiimane wadiseimine, enne kui küünal kustus.

See firi tegi Agnes Vaiteri wäga õnne- tuks, ja ta nuttis, ja pani selle kirja oma kirju- tuslaua kahtlisse luku taha ja sai proua Kelle- giksteijeks oma perekonna kajuks. Mis aga kristliku neiu esimene kohus on.

Phil rändas oma teed edasi ega mõtel- nudki enam oma kirja peale, wälja arwatud wahest nagu kunstnik mõne oma kordalainud kawandi peale mõtleb. Tema teed ei olnud just mitte halvad, aga nad ei olnud ka ise- äranis head, kui nad ta Dunmayera, ühe ma- pärisrahwa-sõjawäe endise juhadarmajori tü- reaga, koku juhtijid. Neiu oli rohkesti mäe- elaniku werd jüdames ja ta ei olnud, nagu mäeelanikud-naised, mitte „purdah nashin“.

Kus Phil teda esimest korda nägi ja kuidas ta temaga tuttawatks sai, ei puutu asjasse, Dunmayera oli hea tüdruk ja ilus, omawilji ta wäga tark ja intelligent. Phil elas tookord õige lõbujusti, ei keelnud enesele wäikest luksustki, ei hoidnud ial raha koku ja oli wäga rahul iseenesega ja oma heade kawatjustega, ta oli oma ühenduses Inglismaaga ükssteije järele lõpetanud ja ennast ajajookkul mõttega hellita- nud, et siia pärijelt elama jääb. Palju inglasi jattub sellele teele; ja siis ei tõlba nad enam to- dumaaale. Tema elukoha ümbruse kliima oli hea ja ta ei mõistnud tõesti, miks ta veel oleks pidanud kuu- minema tahtma Inglismaale.

Ta tegi, mis palju istanduse omanikka en- nemalt teinud — see tähendab, otjustas ühe mäe-elaniku naisjeks võtta ja siia jääda. Ta oli tookord kaksikümmend seitse aastat wana, kel alles pikk elu ees, aga kel lusti ja jõudu põle waremusele püüda, kõrgemale tõusta. Mii wõttis ta siis Dunmayera enesele naisjeks ja las- kis enda temaga kirikus laulatada. Mõned ajunikud-naabrid ütlesid, ta olla noor, aga tei-

jed jälle pajatajad, ta olla tark mees. Mine tea nüüd!

Dummaya oli tubli naine, ja, hoolimata aukartujest inglaste vastu, ometi mitte pime oma mehe wigade vastu. Ta juhtis teda õrnasti ja taft jai vähem kui aasta jooksul üsna vastupidetaw järelehtnud Juulise naisterahwas, eriti riiete ja ülespidamise poolest, kuid ta jäi ometi mäeelanikuks; harilikult armastas ta musta ja kollast riidet ning nägi neis päris kena wälja.

Waherajal jeisis tiri Agnese kirjurustana jahtlik, ja aegajast mõtles Agnes waeje, julge, raskesti töötawa Phil'i peale madude ja tiigririte keskil Darjilingis, raskesti waema nähes ja asjata lootes, et Agnes tema juurde weel tagasi tuleks.

Agnese mees oli enam wäärt kui kümme Phil'i kokku, wälja arwatud, et ta südamehaiguste rheimatisini põdes. Kolm aastat pärast abielusje astumist — ja pärast käimist Nizzas ja Alshiirias, oma haiguse parandamise otstarbel — läks ta Bombaysse, kus ta juri ja Agnesele wabaduse tagasi andis.

Kuna Agnes waga hing oli, nägi ta mehe surmas ja tohas, kus see tulnud, otjekohese saatusje näpunäite, ja niipea kui ta lõõgist piisut toibunud, otsis ta Phil'i kirja wälja ja luges jälle Phil'i kirja ühe, jne., jne., ja õhkamijemärkidega, ja mõtlemisjoontega ja juudles jeda jada korda.

Keege ei tunnud teda Bombay's; tal oli tähtsada mehe warandus, mis juur oli, ja Phil oli ligidal. See ei olnud muidugi mitte küllalt kõlblit ja naijelit, aga ta õhustas, nagu naistangelased romaanis, oma armajama juurde minna ja talle oma südame ja raha pakkuda, et siis temaga ühes koos elada eluotjani jeal, kus teistega wähe kokkupuutumist.

Kaks kuud elas ta üksi Bombay's ühes hotellis, jeda otjust enesjes kõwendades ja õhulose ehitades. Siis läks ta Phil Garroni otjima, kes ametnikuks oli kuajgil tee-istanduses, mille nime raste wälja ütelda.

* * *

Ta leidis otjitu. Terwe tui kulus, enne tui ta tema fätte jai. Seft istandus ei olnud Darjilingis, waid see oli enam Kangea pool. Phil oli ainult piisut muutunud, ja Dummaya oli Agnese vastu wäga lahke.

Kõige narrem asja juures on aga, et Phil, kes tõesti wäärt pole, et tema peale faks korda mõeldakse, Dummaya poolt tõsi armastust leiab, aga weel enam Agnese poolt, kelle elu ta näib olewat häwitand.

Jah, weel hullkem, Dummaya teeb temast mõistliku mehe; ja tui ta kord igawejeft hufatujest pääheb, siis peab ta jelle eest Dummaya mõjule tänulik olema.

Wõõrsil.

Runneenia kirjaniku A. Blachuga jutustus.

Zlinka, Bajile Jäpa tütar, oli piltilus neiu. Mitte ainult wanemad, terwe küla oli tema peale uhke, tui ta teda pühapäewiti tantjul nägi, sihwatas, kerge, ilusasti riides ja õrna näowärwiga. Magu keisrinna kleit järas ta tantjol päikeje kões, täis kõikjugu ehteasju; ja lilled, mida ta juustes kandis, olid ilusamad kui kõik teised lilled; ta kõne oli tagasihoidlik, ta pilk lahke ja mõistlik; ja tui ta käis, ei paistnud ta jalad maad puudutawatki, nii kerge ja rahulik oli ta kõnnak. Pühapäewiti tulid poisid teistest küladest teda nägema ja katjusid teda ikka enestega tantjina kutjuda. Kuid papipoeq Gija ja küla nõid, kel paeltega ehitud kübar peas, waeratas uhkesti wurrude alt, jest tema oli mängu juht ning laulis tantjulaule, mida heameelega kuuldi. Ja tui ta hüüdis:

„Meidusid on külas palju,
aga minul ainult üks.“

siis waatas õrnasti ainult Zlinka peale ja siis mõõraste poiiste peale, nagu oleks ta filmad ütelnud:

„Zumala muidu kulutate jaapaid, jest Zlinka ei küsi teist midagi!“

Zlinka kõnnakust ja frijuurist rääkisid naised, kes kõrtsi ees pital kiwipingil istusid; ja tui küla suuremate meeste hulgas, kes jarapiu warjus istusid ja jõid, jõnasjõda suureks kaswas, kuuldi äkki hüüdmist: „Zlinka, tule siia!“ Siis wabastas Zlinka enda tantjust; ta suurtes filmades peitus niipalju nõiduwust ja ta terwel ilujal näol niipalju selgust ja rõõmsust, et inimejel, kes ta otja waatas, kõik kurbus kadus.

„Jätke mu laps rahule, ja ärge teda ära nõiduge,“ hüüdis neiu ema Smaranda pingilt, sirutas kaela ja korraldas oma pearätkit.

Ta hoidis tütarit kui kallist kivi, ja kui mõtles, et tütar võis täna-homme mehele minna, siis läks kõit ta filmade ees kirjaks. Ta katkus iga filmapilt teada saada, kelle poole tütar waatas, aga Zlinka ei saanud ta küsimustest aru: ta tuli tantjult tagasi nagu kirikust, jama rahuliku jändamega; ta jelged filmad naerataksid lõigile jama jelgesti ja talle ei tulnud iial meelde, et poisijdel, kellega ta tantjis, võiks wahe olla.

Ühel päewal, kui Zlinka papipojaga tantjis, ei sautuud jee enmast enam taljutada: ta wõttis neiu ümber kinni ja juudles teda. Nagu löwi tormas Smaranda Gijale kallale:

„Ma tujun jul filmad peast, nurjatu!“

„Noh, mis ja nii wihastad?“ wastas Gija, „ega ma teda siis ometi ära ei jöönud!“

Smaranda ei kuulnud jeda. Ta kiskus tütre tema käte wahelt ja wiis Zlinka koju nagu eljiteele jattunud lapse. Sest päewast jaadid ei wötnud ta tütarit tantjule enam kaaja. Ta walwas teda kui oma filmamuna; böjel ei jaanud ta rahulikult magada, jest tal oli, nagu oleks ta kuulnud koputamist ja juttu ajal, igal pool nägi ta pahandust ja tüli.

Paastuajal tuli Basile öde Katariina Beetri külast neile külla, ja kuna ta tark naine oli, siis ajas ta asja ruttu ritta.

„Ära laje oma jändant lõhestada, Smaranda,“ ütles ta. „Tee, mis mina ütlen, ja ja näed, et kõik hea on. Ka poisil pole wiga — ta on wanemate juures äksi — rikkad inimejed — esimejed küllas . . .“

„Noh, kui ja ütled.“ —

Ja Smaranda ei saanud enam midagi ütelda. Ta tundis, et ta kõris midagi kipitas; pijarad tulid tal filmist.

* * *

„ . . . Noh, miks me jeda siis ei tea? Sest poisj käis torralikult jumi otja meil tantjinas, kuid hoidis enmast alati üsna kõrwale . . .“

„Noh, kui wööras inimene... armas Dinu, räägi jina ka midagi; muidu usuwad inimejed, et ja tumm oled . . . wödi ei meeldi sulle wahelt jee neiu ja ja ütled, et ta inetu on . . .“

Dinu istus pingi otja peal, wahtis oma ette maha ja leerutas kibarat käes. Zlinka jilitas kurijewat kassi, kes teda wahetpidamata paitas.

Katariinale kippus naer peate. Ta oli nalja wälja mõelnud ja andis teistele naistele märku, et need lahufjid.

Mad läksid kõik kolmekesi ufje juurde ja jostistafid midagi; kuulda oli naerukõhinat; siis ütles Smaranda waljusti:

„Noh, andke nüüd ükssteisele juud, e. näeme . . .“

Dinu punastas, Zlinka tõstis filmad üles ja waatas murelikult ema peale.

„Noh, armas Dinu, liigu! Wödi tahad, et neiu sinu juurde tuleb? Jäta oma kibar rahule; oled teda ju küllalt keerutanud!“

Poisj astus paar kohmetut jammu lähemale ja lütkas wurruud käeseljaga jiledaks. Siis jäi ta kohmetult neiu ette jeksima, pööras näu naiste poole ja ütles õnnetul, meeleheitlikal näol:

„Kui ta ei taha . . .“

„Zlinka, juudle jina teda, jest ta häbeneb.“

Urglitult, häbelikult wõtsid noored ükssteije täteft kinni ja juudlesid.

Smaranda filmad täitusid pijaratega.

„Jumal õnnistagu teid ja andku teile õnne! — Olge mõistlikud . . . armastage ükssteist, ja elage hästi.“

Agga noorpaar ei näe midagi, ei kuule midagi ja ei mõista enam midagi. Silmad maas, istuwad nad waitides woodiäärel, waitpade kõrwal, mis jina humnikusse laotud; kass kurijeb nende wahel ja paitab neid ja nende käed jilitawad teda teaduwjera.

Zlinalle tuleb nüüd meelde jee tenna ja ilus pois, kes iga pühapäew tantjule tuli ja kõrwal jeksis, kepile toetades, ja kõik aeg teda jilmitjes; neiu ei joonud, ei rääkinud ega wötnud ka tantjust ofa. Poisj nägi nii kurb wälja, et Zlinka uskus, et ta ema ära jurnud, ning jilmitjes ta teda kaastundlikult.

„Mis jul on, mu armas?“ küsis Smaranda, kui ta tütreaga äksi jäi.

Zlinka wahtis tarretult lauale, tahtis midagi ütelda, agga ta huuled warijesid ja ta hakkas nutma.

„Mis jul on? Räägi, laps . . . Ütle mulle kõik . . . ja nii kuidas j i n a tahad, peab jindima.“

Nutust lambunud häälel kogeles Zlinka:

„Ematene, ma ei taha minna wöörjile — ei taha jinnust lahutada.“

„Ah, pea juu, tüdruk! Nagu oleks Minjetji külla maailmast wäljas! Mis jelleft siis on, kui üle mäe minna? Sina ei tarwitje jugugi meie järele igatjeda. Wöime ükssteist iga päew näha. Sellepärast ära tee enesele mingijugust muret, Zlinka!“

Ja waeje ema jüda ähwardas lõhkeda, mõeldes, et ta maja warsti kihjaks jäi; agga kui tarwis on teisi trööstida, siis unustame ise oma walu.

„Ütle mulle ainult, kas Dinu sulle armas on?“

„Du, ematene, agga kui mõtlen . . .“

"Noh, jelle üle ära kurvasta... kuule, jealt tuleb lehm, mine, pane wafikas lauta."

Päike oli looja minemas. Dumana — nii oli lehma nimi — pistis pea uksest sisse ja ammus — kui armas oli see ammunine!... Majalt kuulis ta wafika häält ja wastas sellele. Wafikas lippas ta koju, jaba jellas, pea pikas.

"Sa waene loom, kuidas ta ema juurde ihtab!"

Ja Zlinka wiis ta lauta, emast lahku. Wafikas pani wastu. Mii kistakse ta tema oma ema läte wahelt wälja!

* * *

On iigis. Juba wara hommitul pani Dinu hobrje ette ja läks wiisakoomaga turule. Keefäänatul pöörab ta weel kord pe tagasi ja silmitseb kawa walget majatest paremat tätt fikrust, ja kuna teised woorimehed wilet lasewad, rehkendab ta turutee pikkust, ja ta meelest näib see olevat otje igawik, kuni sealt koju tagasi jõuab.

Zlinka läks terakorwiga õue, kanadele toitu wiima, aga läwel tundis ta nagu peapööritust; jalad ei kuulnud sõna ja ta näole tekkis higi. Ta istus kivil maha, näljased linnud piitsid tje pea korwi. Zlinka hirmutas nad eemale ja wistas neile peotäie teri maha; filmapilguga sõid maisterad maast kadunud.

Päike tõusis pikkamisi puude tagast üles. Zlinka istus liikumatus pingil. Ta filmad lehwisid unenäoliktult metsjaga taetud mägedele. Nende tagast oli ta kahe kuu eest tulnud, ilustatud wantris, juures rongis, mängu, hüüete ja piisipautude saatel...

Do, kuidas ta sõida rinnas tahtis nure pärast lõhteda, kuidas ta nuttis ja kuidas ta sel puhul oli jurra joowinud! Keegi ei mõistnud teda. Tema nõudew waim lendas läbi metsast ja tuli sealt wälja oma koduküla orus; ta näeb walget jalgteed, mis risti üle karjamaa nende maja juurde wiib, näeb paju ukse ees, lauta õues, lillesid aiast, koeri, kes läme ees magawad, tuba, sõite, mis talle armsad ja pühad, nagu iludujed muinasjutus, mida ta ilal enam näha ei saa. Alati kiisib ta eneselt, mis ema nüüd küll teeb ja ta sõidames ärkawad endise elu ükifikasjad. Kui wõõrad on siin inimesed, kohad, puud, isegi õhk on wõõras!

Tal ei ole rahu majas, ei ole rahu õues. Külla seijab niistes orus, inimesed on pahad ja tigevad, loomad wiletjad, puuwili maotu, wesi poolane!

"Tere hommitust, Zlinka!"

"Noo — millal siis sina tulid!" —

Ja Zlinka punastab rõõmu pärast ning

astub ukse ees seiswale poisile, kes tuppä tulla ei julge, ruttu wastu.

Tulija on papipoeg Giza.

Sel filmapilgul usub Zlinka nägewat oma ema, isa, tantju ja terwet lapsiega. Ta palub tulija tuppä. Ta on nii kohmetu, et ei märkagi, et Gize tuppä tulles ukse oma taga riimi paneb; ta laob talle ette küsimusi ja ei märkagi, kuidas poisil rõõwli pilgud filmis on, kuidas ta huuled wäriwamad, kui ta wastab. Ta riided laotawad laiali koduküla õhtu.

Zlinka mõtab tal kübara ja kepi käest je hoiab neid kui midagi armast käes — need on ju kodukülast pärit.

"Zlinka, kas mäletad weel, kuidas ma sind ford tantjul juudlesin?"

Zlinka naerab.

Giza tahwab tal piha ümbert kinni ja juuleb teda nagu tooford tantfulgi.

"Ole ettewaatlik — kui keegi tuleb. —

Ja noor naine katjub enmast wabastada, aga nooremehe käed pigistawad teda weel kõwemini, kirglikumalt.

Zlinka märkab seda ja tõukab ta kohudes tagasi.

"Mis! Oled ja hull?"

Ukse tagast kajab wihane koputamine, siis hüütab meeleheitlik hääs:

"Zlinka! See on sinu õnnetus!... Awo ruttu uks!"

"Minu ämm!"

Ja Zlinka tormas ukse juurde ja awas ukse; Giza tahwab tal kleidijabast kinni ja kiwendab:

"Ära awa! See wõib sul elu maksta!"

Kada pöörab uksele:

"Mis ja siit otsid, rõõwel?"

Ja näost sinipunane, filmad kiirgamas, tormab ta kui metsloom Giza kallale, aga Giza lihtab ta enesest kaugele, mõtab kolewad filmad ette, jookseb õue ja pistab koerte haukumise saatel nagu tuul mägede poole jooksuma.

"Mii? Seks ja minu minijaks saidki? Paned enda rõõwliga tuppä luku taha?"

"Aga mu filmad pimenegu, ema..."

"Suu, ära wammu, äraneetud emakoer! Kas ei tabanud ma sind teoki? Juba hommitust saidid istud ja pingil ja ootad, mil ju kulake tuleb. Noh, küll ma sinu juba targaks teen! Miipea kui Dinu tuleb, siis räägime edasi, prouafene Zlinka! Noh, nüüd ja hulud — oh, seda me juba tunneme — pea juu!"

Kaks päewa hiljem läks Kada Dinule wärawa juurde wastu ja ostas ta sõidame nii ära kihwitada, et waene Dinu, kui läwele astus, enam midagi ei näinud; ta jättis härjad sinna paika ja tormas tuppä.

Zlinka peitis näo patjadesse. Dinu kahmas ta kuuejast finni.

„Ära mind tapa, armas mees — luba, et räägin; olgu jul minu vastu halastust, sest ma ei ole midagi pattu teinud...“

Äga Dinu ei näe ega kuule, ta on nagu hull — peab pahema käega Zlinka juustest finni ja lööb talle paremaga vastu silmi, kaela peale — Zlinka nägu on plekiline, werine. Rada seisab usse ees, ust finni hoides, rõõmuse tab poja tragiduse üle ja julgustab teda veel:

„Mii, et ta targaks saab... talle on armufest waja? Ja ilma punastamata, walge päewa ajal! — Terwe küla teab seda — misjuguine hirmus häbi!“

* * *

„Kuule ometi, Smaranda, mis Safta Zlino jutustab — Zlinka mees olla Zlinka poolfurnuks peksnud.“

„Kuidas see wõimalik on? — Millal?“

„Minemal nädalal... Annu olla ta Giza jeltst leidnud... Äga pea, hei, kuhu ja tormad? Mitte nii tormilikult, Smaranda!... Tule tagasi, homme läheme jeltst!... Pea ometi!... Mu Jumal, ja oled ju hulluks läinud!“

Ja Basile maatas talle kuu järele, kuidas ta jalgteed mööda joostes üles läts. Ta wilitas murelikult, sügas kõrmatagust ja andis enda Jumala armu hoolde.

Päike weeres juba mäe taha, kui Smaranda metjast wälja astus. Ta walis tee paremat kätt wiinapuu istanduste wahelt. Veel iial ei olnud talle see tee nii pikk olnud. Ta ärewad mõtted wäljendusid sõnades, mida ta teaduwjeta waljusti ütles. Alles wärawa ette jõudes tundis ta, kui wäsinud ta oli. Ühe joonega oli ta kolme tunni tee ära käinud.

Zlinka süpsis lehma, Dinu hoidis wäskat finni.

„Näe, ema!“ ütles Dinu imestades.

Zlinka süpsis süpsitu kõrwale, pühkis käed põllesse puhtaks ja ruttas emale rõõmuga vastu, kes kord ühe, kord teise peale waatas ja ei teadnud, kuidas juttu alustada.

„Noh, mis olete teinud.“ Kuidas olete aja mööda saatnud?“

„Hästi, Jumal tänatud!“

„Äga mis mina kuulsin? Teie olla katelnud, olla...“

„Meie, kes julle seda jutustas? Kuula, mis inimesed kõit teawad lobiseda!“

„Oh, nagu ema seda usuks! Tema teab, et meie õnnelikult elame!“

Siis läheb Zlinka millegi muu peale üle, küsib isa järele, miks ta koju jäänud. Sma-

randal on, nagu peaks ta kobe juwema. Ütleb, et süüa tahab.

Dinu ruttab kõrtsi ja toob pudeli weini.

„Armas Zlinka, istu minu kõrwale ja jutusta mulle kõit, mis sündis; kuulsin, et Dinu sind peksnud — on see kõit?“

„Kuidas nii, ema? Mis ja inimeste loba ajud!“

„Wasta, armas tütar, ega inimesed midagi sõrmedest wälja ei ime, kui midagi ei ole... wasta, ja oled nii kõhnaks jäänud. Sul on midagi südamet peal ja ei taha ütelda. Nägin, et teie üks oli waiwuga määritud. Kes teile selle häbi tegi?“

„Ei tea, ema; meie imestamine ta, kui nägime.“

Zlinka ei tahtnud kuidagi jutustada, kui kurb elu tal mehega oli. See oli tema saatus — mis oli wanematel sellega asja? Küllalt jellest, et tema kannatas.

Kuu juures löi Smaranda wäimehega klaasid kokku ja palus teda, nuttu tagasi hoides, et ta tema tütre vastu hea oleks. Zlinka olla ta ainus warandus ja nähes, et ta nii kõhnaks jäänud, on ta süda wäga kurb.

„Noh, ta jäi kõhnaks, sest et ta käimapeal on.“ ütles Rada tuppast astudes, kui ta enne usse taga oli kuulatanud, „ja käimapeal ei ole ta minu pojast, waid, et ja seda tead, Giza, sest ega Zlinka seda ometi ei ütles...“

„Jäta järele, ema...“

„Sina pea juu, lollpea — sinu silmad on ta finni südnud; ta naerab sinu üle. Wastif on mul sind veel näha... jul et ole põrmugi häbi, suur inimene. Küll läheb asi veel niikaugele, et ta sind pilkama hakkab...“

„Äga mis see siis tähendab, Rada?“ küsis Smaranda imestades, ta kahwatas ja jäi, lülitaks käes, nagu kiwistunud istuma.

Zlinka löi silmad maha ja istus tummalt, ehmatuse pärast pomisedes. Dinu hakkas jälle ustuma, et Zlinka sündi on, ja tundis, et ta meeled uuesti hakkasid mässama.

„Kuuled ja? Zlinka teeb, nagu ei teaks ta midagi — see filmakirjatekender! Ohoo, mina jain ju kätte, tabasin su teo pealt, nukufene! Ära kardada, et Rada nii rumal on, kui sina arivad...“

„Zlinka, et räägi ometi, laps; Jumala eest, seleta mulle, mis see tähendab...“

„Oh, ema, ma lähen siin hulluks... soowitsin siit lahkuda...“

Ja kätega nägu finni kattes, hakkas ta nutma ja oma juukseid katumama.

Smaranda ei jõudnud kauemini kannatada.

„Siis jäta ta kus kurat, tütar, ja tule minu jeltst kojul...“

Ta ei olnud veel lõpetanud, kui Dinu tal-
le juu peale löi, nii et meri wälja pritsis. Sma-
randa karjatas ja tormas talle küüntega kal-
lale, tuktus aga, hoopidest uimastatuna, maha.

Kada ja Dinu ajusid ta juurde ja tagusid
teda ruskitatega. Zlinka kijendas wäljas nii
waljusti kui jõudis:

„Kõõwolid! Head inimesed, tulge appi! Nad
tapawad ema ära!“

Naabrid ruttasid kohale — õu täitus in-
imestega; lapsed hoidsid emade sabast kinni ja
nuttsid; ukse ees oli niisugune tung, et jellest lä-
bi ei saanud.

Uga kus oli siis Zlinka?

Nõdrameelse otsusega wõtab ta lõja härja
sarwist, teeb filmuse, paneb selle enesele kaela,
seob selle otja palgi külge, lööb risti ette ja la-
heb enda maha tuktuda.

Waene Smaranda tungib, juusted lahti,
murrust läbi... Ta wiidi sugulase Katarina
juurde.

„Zlinka! Kus on minu armas Zlinka?“

Ja ta hääl kajas kõledasti öö pimedusesse
— hirmus kui kõle leinalaul . . .

Rosjad.

Saksa kirjaniku Luise Westkirchi jutustus.

See oli Merimäel. Hans Hinnewert Olt-
mann, wana talunik, tuli oma põllult sügawas
mõttes tagasi. Ta silmitses tähelnepanelikult
oma lätt, mis pruun nagu wana tammepuu
ja nii täis otsti nagu rändawa käsitõhjelli rei-
filepp. Ettevaatlikult kistus ta ühe wiljawi-
hu põrandale, ehk küll pühapäew oli, ja hakkas
jeda petsuma. Ühtlajelt langes raske koot wil-
japeadele, aga pikkamisi. Nähtawasti ei jat-
sanud ta noorte rehepetsjatega enam ühes
taktis töötada. Wanamehe käsi wärijes ja ta
otjaotsest hakkas higi nõrguma. Ta peatas ja
noogutas pead. Ta kaugelenägijad filmad
waatlesid maja, milles ta kuuskümme aastat
tagasi sündinud. Pliidi kõrwal pingil is-
tudes jegas perenaine pühapäewasti pudrupa-
da. Teraw ja kõhn oli ta nägu. Palawik oli
ta wiimajel aastal ära kurnanud. Jalad,
mis olid olnud wäledad kui metskitjel, liikusid
nüüd aegamööda ja ei tahtnud murupinna
lüljest enam lahti tulla. Teda silmitsedes noo-
gutas Hans Hinnewert Oltmann teist korda pea-
ga.

„Minu ja sinu aeg, ema, on mööda.“

„Jah,“ wastas naine. „On mööda, isa.“

Noor rahwas tuli parajasti kirikust tagasi
— esimesena Wilm, talu tulewane pärija, siis
sulane Jaan Pokipool ja mõlemad tüdrukud.
Wilm oli päewitanud näoga tugew, kolmeküm-
ne aastane pois, kel sinised filmad ja waitwad
huuled.

Kuna perenaine tanguputru waagnatesse
tõstis, rääkis Hans Hinnewert pojaga.

„Wilm, mina ja ema astume Mikklipäe-
wal majapidamisest tagasi. Sina pead naise
wõtma.“

„Seda pean ma siis küll tegema“, ütles
Wilm ja pani lauluraamatu käest.

„Seal on Tiina Enge Kuremetjal, pere-
mees Enge tütar“, jatkas wanamees. „Tore
tüdruk, ütleb Leewi Leewijon, kes hobustega
hangeldab, ja saab tuhat marka kaaja“.

Wilm noogutas pead

„Eididan õhtupoolikul Kuremetjale Engede
juure.“

Siis istus ta laua ääre ja wõttis lusika
kätte. Tema istus aga ifka weel kolmandal
kohal. Jaan Pokipooli kõrwale, ja ta lusikal
oli õige jaba nagu naiste lusikatel. Minult pe-
remees ja sulane tohtisid kõwera sabaga lusika-
tega süüa ja teistest paremaid palasid wõtta.

Kui Jaan Pokipool kuulis, kuhu sõidetakse,
tahtis ta kaaja minna.

„Et jeda koha ütelda, — jeal Kuremetjal
teenib teegi tüdruk, keda mina tahaksin kosida.
Samal päewal, kui Hans Hinnewert talu sinu
kätte annab, tahan minagi iseiseiwaks jaada“.

„Noh, siis tule kaaja“, ütles Wilm. Ta oli
kõrwi troška ette rakendanud.

Edasi läts sõit, esiti nõõrdiget külateed
mööda kaanali äärt mööda alla, siis risti üle
rühja raba, kus ainult ükshilud waukrijäljed
weel teed näitajid ja juured turbahunikud ning
turbaaugud ja noored kasewirakad seisid. Iga
ilmakaare pool seisid sinitaewas nagu klaas-
fell tajasae maa kohal, millest ainult sõitew
troška wälja paistis.

Sõideti jõnatumalt. Kõjilase jüda oli
raske. Mis pidi olema, pidi olema. Uga abi-
elu jäi ometi julgustitiks. Seda oli ta alati
fartunud. Mõttes jumis ta töit abilised läbi,
mida tundis. Berupoeg ja peretiitar ja raha-
ka, nagu wanemad talle olid walmis waada-

nud, oli juba õige. Kuid igaford ei olnud jellest veel küll. Ta tundis lugusid, kus jellest veel taugetti küll ei olnud. Sinna juure oli veel midagi muud waja. Raste oli jeda sõnades wäljendada, mis jee oli. Igatahes oli waja filmad hästi lahti hoida.

Nüüd kerkisid juba skuremetja puuladwad ja õlekatused nähtawale. Tee wiis roheliste põldude ja juurwiljawiikude wahelt läbi. Jaan Pokipool hakkas taela sirutama. Tee ääres loikas keegi neiu kiffedele sirbiga heina. Sinine oli ta kuub, sinine ta pluuse ja põll, ja nagu läpsed wiljapead sirasid ta juuljepalmikud pea ümber. Sulase wäljeseid filmad paisusid juureks.

„Tere lah, Keet!“ hüüdis ta trostalt.

„Tere jumaline!“

Neiu tõstis filmad möödaminewalt üles ja sirpis edasi.

Alga Jaan Pokipool pani käe Wilmi käele, mis hobust juhtis, nii et kõrb seisma jäi.

„Kas sul midagi juua ei ole, neiu? Meil pikk tee selja taga.“

Tüdruk wõttis waiades oma korwikejst pudeli wõipiima ja ulatas trostasse. Ja kuna kõrb, kes laks tundi jooksnud, pea lonku lastis ja tumas, tõstis ta raste ämbri, mis ta sõrwal kappataimede wahel seisis, weega üles ja hoidis selle hobusele ette. See jõi januga.

„Ohoo,“ naeris julane. „Hobune wõib tänuks olla. Õleksid wõinud parem mulle wõipiima nii juu ees hoida.“

„Õttis hobune, mitte juua.“

„Terwisjaks“, ütles Pokipool ja jõi. „Pead selle eest furd ka tubli mehe saama.“

Neiu ei wästanud midagi. Üle Jaan Pokipooli waatlesid ta filmad tõhijelt wanfri juhtijat, filmad, sinised kui lilled kraawikafidal ja terawad ning waljud nagu ta terwe kijas, roosiline nägugi. Ja Wilmi Oltmanni filmitjes neiu ning unustas edasijõitmise.

„Dei, tüdruk! Kas sa ei mõistagi, miks ma skuremetjale jõidan?“ küsis julane.

„Minu asi jee küll ei ole“, wastas neiu lihidalt.

„Ja kui jee siiski sinu asi oleks?“

Neiu tehtas õlgu ja wõttis sirbi jälle kätte.

Nüüd pööras Jaan Pokipool pahajelt ja hüüdis: „Röö!“ Kõrb hakkas jälle wadama.

Wilmi Oltmann naeratas pikkawalt.

„Oh“, ütles julane, „jee ei tähenda midagi. Tüdrukud on ifka niijugused, juurelijed. See on nende wiis. Alga kui näewad, et asi tõsine on, hakkawad tohe õnge. Siin mina ei tarda. Nii pea kui ma temaga ühhi olen, tahman tal peast kinni ja ütlen, et õpetaja juure läheme. Õpetaja — jee mõjub. Pead nägema, kui lahkesti ta filmad sids järeawad.“

Keet Hilmerile oli jee ju juureks õnneks, kui Jaan ta kosis. Ta oli tüdrukuts Enge skuremetjal, waenelaps, waene kui kirikurott. Alga ta usiu kui mesilane ja walwas kui õuekoer.

Ja jah, Jaan teadis juba, miks ta just selle piiga walis. Hobuseid ja tüdrukuid tundis Jaan Pokipool.

Nad jõitfid nüüd üle silla Enge talusse. Wana maja oli jee, õlekatusedega ja hobusepead katusel, tammede ja kuuskede wahel, jõnnihunif juur, aed ilus. Koht meeldis kofikajele. Lärele ilmus keegi wana naisterahwas, must tanu peas ja must põll ees, lõik puhtad. Siis tuli peremees oma pika piibuga, sinine müts hallidel juustel. Ja mõlemate näod naerfid, kui noore peremehe ära tundfid. Leemi Leemi-son oli oma asja hästi teinud.

„Waata, waata, Hans Hinnerk Oltmanni poeg. See on tore, et furd ka meid tuled waa-tama.“

„Tulin wafikast ostma“, ütles Wilmi.

„Nii, noh, tule lambrisje.“

Peremees ise wõttis hobuse juu äärest kinni. Wilmi tuli wanfriist wälja. Tappya minnes nägi ta weel, kuidas tüdruk, kellega nad teel rääkinud, teed mööda toju tuli, kätu heinatega ja ämbriuga ruttu oma ees liikates.

Just ahju sõrwal piingil istus leegi wana-eit, padi selja taga — peremehe oma. Wilmi, kes oma wanematest juurt lugu pidas, teretas teda aupakkult. Alga perenaine wedas ta kättpidi mööda. Toas näitas ta temale liht noort neiu: „jee on Tiina.“

Wilmi tundis armast üllatust. Polnud midagi ütelda. Tüdruk kui teder, terwe ja priiste, ümmarguste palebega, lahke juuga ja lustiliste filmadega. Jah, jee wõib küll minu neiu olla, mõtles ta. Ja ei kuulnud ei perenaise juttu, kes jutustas, et nende tütar pool aastat linnas õmblemist, triikimist, tikkimist ja ülespidamist õppinud ja talle nüüd majas ja talus abiks olla, kellest ta ilma ei raatiks jääda; ta ei kuulnud ka, mis peremees rääkis oma loomadest ja wafikatest. Tema filmitjes ainult Tiinat. Ja tüdruk filmitjes teda, ja jügawam puna ta palgel ja heledam pilk ta filmades tuunistasid, et kofilane ta temale meeldis.

Wilmi pidi lohwale istuma. Muudu wiib maja rahu ära; kiinitas perenaine. Tiinale tehti ülesandeks wärsket lohwi teeta. Jah, ütles neiu ruttu, jeda teha ta heameelega. Ja kofwa sõrwal läpjetawat ta kofke. Kas Wilmi Oltmann heameelega kofke jõi? Noh, ta pidi juba rahul olema. Kapiist pidi ta maali-tud tasfid wõtma? Muidugi, jeda oleks ta ifegi teinud. Alga külaline pidi ka märkama, et ta juba tikkest maailma tunneb. Ja ta hakkas juttu wafima linnast. Ja kuna ta ju-

tustas ja isa ja ema teda uhkusega silmitjesid, sest et ta nii toredasti ostas sõnu walida, tuli Reet lumivalge laudlinaga tuppa, laotab selle lauale, tõi kapiist sinna peale kirjud tassid, ja taldreku ja lõpuks kõõgist keema kohwigi.

„Jah, nüüd on tarwis kooke küpjetama hakata,“ naeris Tiina. Kuid juba kõige Reet neid terve maagna täie tuppa, auravad ja üks ilusam kui teine. Nüüd oli majatütreil ainult kohwi walada ja pakkuda.

Koogid olid ülihead. Wilm sõi ja jõi.

„Jah, mis teetmisessä ja küpjetamisessä puhtub,“ ütles perenaine rahulolles, „selle peale on meie Tiina ojam, waemalt ostab keegi teine temaga jellopoolest mõistelda.“

Ja ta kiitis sõistades tütar, kui lahke ta kõige oma osawuse juures olla — wanaema wastu, pere wastu, kõige inimeste wastu — päris päiksepaiste majas.

Parajasti tuli Reet uue kausitäie kookidega tuppa. Ükki woogas uuremehe südamesse mingisugune tung. Kui Reet temast mööda läks, et kausi lauale panna, lütkas ta jalamahti käega oma taldreku laualt maha, aga nii, et näitas, nagu oleks jeda Reet teinud. Nüüd pahandajid peremees ja perenaine tüdrukuga tublisti. Kõige ägedamini aga Tiina. Loll tüdruk jäägu ette teenijate tuppa, kus ta koht olla. Miks tungiwat ta tuppa? Meiu nagu polnud enam sugugi lahke ja ta lustilid filmad olid tigejad.

Nüüd mõtles Wilm sügawa rahu peale oma wanemate majas ja lõpetas sõbmise. Ja istus kahewahel olles. Du see tõesti tema neiu? — Reet pühkis punasel näol killud koku ja läks ilma wastust andmata toast wälja. Peremees soovitas nüüd ringkäiku teha majas ja õues.

Ta tähendas uhkustades suurte tammekappide peale. Aga Wilm silmitjes kaine-stunult paljude wäikeste inimeste peale, kes kappide ees mängisid.

„Kuipalju lapsi Teil dieti on, peremees?“

Enge ei kuulnud jeda küsimust heameelega. Aga laps teeb pärastuse murdosa vähemaks.

„Kuuks,“ wastas ta juurustades, „aga kui meid ka kuusteistkümmend oleks — minul on nende kõikide jaoks küllalt.“

Ta ajas pea selga ja patutas käega pükstastule.

Wilm nägi, et igal lapsel kool käes oli. Alna juures laual jõi Jaan Pokipool oma kohwi. Kirised närisid latrites oma wärsket toitu. Jaan Pokipool ei ole loll, mõtles Wilm ohates.

Aga nüüd hakkas wanaema ennast liigutama ja hoigama.

„Olen terve päewa tema juures,“ jutus-

tas Tiina, kelle kõrwal Wilm käis. „Pean talle kõik tegema. Hiljuti weel hoidsin teda terve õhtupoolikui kui wäikest last. Aga kui inimest armastatakse — eks? — siis ei hoolita waewast.“

Kuna neiu nii rääkis, tõstis Reet hoigaja oma tugewate kätega üles, kohendas patja, lõi ja kloppis, kuni wanaeit jälle rahul olles tagasi nõjatas. Wilm wahtis tarretult nende osawate, tahtlikkude käte peale. Mõisugused täed kulusid ka tema emale wanaes ees ära.

Ta pööras wiimaks kalutütre poole oma kõrwal. Seina ääres seisis terve rida wõffe.

„Mõisugune neist on sinu wõff?“ küsis ta.

Tiina näitas ühe uue, mustast puust tehtud wõfi peale ja nimetas hinna, mis ta linnas selle eest maksnud. Tema tahtwat enesele ikka ainult head ja puhast asja. Aga linad oli koonlaual jassis ja niit wärtnal sõmiline ja fonarline.

Nüüd tähendas Wilm wõfile seal kõrwal, see oli wana ja kulunud, aga ta wärten täis ilusat, ühtlast niiti:

„Ja kelle oma see on?“

„Ah, see on tüdruku oma.“

Jaan Pokipool ei ole loll, mõtles Wilm teine kord, ja ta rahutus kaswas.

Kuna uad lehmil laudas silmitjesid, lõi kell toas kuus. Loomad, kelle udarad punqil, hakkasid ammutama.

„Jah, need wotawad liipsjaid,“ ütles Tiina. Ja jutustas, kui heameelega ta lehmil liipswat ja majapidamise koolis selle eest alati esimehe numbri saanud.

Waheajal tõi Reet liipsitu, mis lumivalge oli, ja messingi rõngas järele selle peal kui päike. Ja tüdruk läks latritesse ja algas tööd wäikest.

„Nüüd läheme õue,“ ütles Enge.

„Tugewad, hästitoidetud kanad sibiisid liiwa ja hoidsid oma poegi ane- ja pardikarja kestel.“

„Kuipalju mune päewas jaad?“ küsis Wilm.

Jah, kuipalju neid just täna oli, ei tea Tiina ütelda. Ta kummardas lauda akna juurde ja hiiudis lauta tagasi: „Reet, Reet! Kuipalju mune täna said?“

Ja Reet tõi korwi munadega wälja: „Täna on neid kakskümmendakahesja.“

Kui aga Tiina nägi, et Wilm üle muna-korwi Reeta silmitjes, hiiudis ta:

„Noh, mine nüüd! Sul weel palju tööd,“

„Jah,“ pööras ta Wilmi poole, „laisklemist mina ei jalli.“

Wilm Otmanni süda oli riinas raske kui tiwi. Ta läks peremehe jeltis wäikeste juurde ja ostis elus esimest korda wiletsa wäike

kallid hinna eest. — Jah, kosimine oli raske asi.

Sunnelik Jaan Pokipool!

Ostu järele juhtis Enge kullalisse tuppa tagasi ja wanad jätsid ta Tiinaga neljapäeva alla. Wilm oli nüüd talu näinud ja teadis, et tütar tubli kaajawara jai. Kõik muu oli noorte eneste asi.

Tiina hakkas ka ojavasti kõnelema armastusest ja muust, noortest linnaherradest, kes teda tahtnud, ja sellest, et ta parema meelega maale jääb. Oli ju piinlik, et kosilane midagi ei rääkinud, waid kui puunui tummalt tema wastas istus. Aga kene poisjõu oli ta ometi oma päewitanud näoga, tugewa kehaga ja walkhate juustega otjaesijel.

„Mii siis,“ ütles neiu ja lõi filmad piisut maha, „ma tahtsin ja tahtsin maale tagasi. Si tea, kas sellest aru saate, herra Oltmann?“

„Muidugi,“ wastas Oltmann jegaeselt.

Toa aken oli õue poole. Seal seisid kaewu oma kõrge kooguga. Kaewu juurde läks samal filmapilgul Keet Hilmer, kaks ämbrit kaalkooguga. Kaewu juurde hiilis ka Jaan Pokipool.

Kõsilasel hakkas taas äkki jõe. Korraga teadis ta selgesti: ei, Tiina Enge ei ole õige neiu minule! Õige neiu on mulle Keet Hilmer. Ja jeda kosib praegu Jaan Pokipool.

Põlemail filmil wahib ta läbi akna wälja. Nüüd wõttis Jaan Keeda käest kinni. Neiu taganes piisut. Mii. Nüüd ei näinud ta neid enam. Nüüd wõttis poisjõu wist oma abinõu tarwitusele, wõttis neiu peast kinni ja kõneles talle õpetajast . . .

Samal ajal wõlas ta kõrnus Tiina hääl, kes talle oma armastajatest rääkis. Üks neist oli osnud kooliõpetaja. See oli teda armastanud — nii wäga! Peaaegu olla tal temast kahju.

„Aga ma ei wõinud teda armastada.“ —

Wilm sirutab kaela. Kui ta ometi piisut Keeda palgest näeks, siis teaks ta, kas see Jaani kosimise puhul kahwatanud wõi punane on.

Tiina jäi rahutuks. See on, kui mees waihib. Aga see mees oli liig waihne.

„Neljapäeva ajal lubas ta weel kord järele küsida, kas ma järele olen mõtelnud,“ ütles Tiina ja naeratas ja filmitses Wilmi, kelmikalt filmi maha liikes. „Mis pean ma talle küll wastama?“

Mii! Nüüd nägi Wilm Keeta jälle. Ta teadis ämbriid rahulikult koogu otja. Ja oli äkki.

Wilmi jüda hakkas põskuma.

Samal filmapilgul pani Tiina talle oma kae õlale. Waadatu tema peale, mitte õhku.

„Mis pean ma talle küll wastama, herra Oltmann?“

Üks lendas lahti. Jaan Pokipool seisid lüwel.

„Tahaksin ainult teada, kas me weel ei jõida?“ küendas ta. „Kõuemihm läheneb“. Ta nägi wihane wälja, ja ta üks põst oli teiseist punajem.

Nüüd hoomas Wilmi südamest läbi rõõmus tunne, nagu ta jeda weel iial polenud tunnud. Ruttu kargas ta üles.

„Jah, pane hobune ette!“

Ja ta jooksis ruttu wälja; ei kuulnud perenaist ega peremeest, kes jooksiwad, et ta weel jääks, tuni wihm üle lähed, ega pööranud pead tagasi Tiinagi poole, kes kokkusurunud hambail ja leekiwail filmil waihtis.

Kui ta õue jõudis, kiskus Keet parajasti troška kummi üles. Jaan seisid kaugemal ja wilihtas.

„Too waihtas, Jaan,“ käskis Wilm.

Nüüd oli ta neiuaga üksi. Weel kord lastis ta oma filmad tählepanelikult üle kätia neiu näost ja terwest kehast. Sellejuures läks ta wõri tulikumats ja üks jände sellest leegist kargas wist küll üle ka neiu filmadesse ning sühtas temagi wõre põlema, jett äkki läks neiu nägu punajeks.

Nüüd astus Wilm tema juurde. Temal oli tunne, nagu ta jeda weel iial polenud tunnud. Palaw hirm wõitles temas hulljulguisega, mis teda ihates läbi tungima ja kui see ka elu waihtis. Sest tume aimdus ütles talle, et see fergesti kõige wäärtusliksem wõis olla ta elus, mis teda wõtas teo järele, mida ta teha tahtis. Ta wõttis kõik oma julguse kokku, tähendas üles kistud kummile, ja ütles kindluseti hälega:

„Sinul on minuga head mõtted, mu armas neiu.“

Tema filmad, mis huultest kõnekamad, ütlesid aga enam.

Neiu astus jammu tagasi ja firendas talle aralt tõrjudes filma. Ja Wilm wõttis ta käest kinni — pikkamisi ja ettewaatlikult ja waatas jelle peale, kas neiu teine käsi wahest ka ei liigu, jett ta mõtles Jaan Pokipoole paistetanud põse peale. Kui käsi paigale jäi, pani ta oma kae neiu ümber, kummardas ja jurus huuled neiu juule, esiti õrnalt, siis kõwemini ja kõwemini. Mingijuguses tarduwuses ei takistanud neiu teda.

„See lähed!“ hüüdis ta fergendatud rinnal. „See lähed ülihästi!“ Ja tahtis muju korrata.

Aga Keet wabastas end, tõukas ta tagasi ja seisid eemal, näost punane ja õhku ahmides.

Temale, kes end uskus sihil olewat, oli see nagu kulkumine kõrgusest. Kõik ta elu näis ilma jelle neiu olewat wäärtujeta.

„Kas ja mind jugugi ei jalli?“ küsis ta furwalt.

Neiu kogus ennast wägifi.

„Sallin sind, Wilm Oltmann,“ ütles ta peaaegu pühalikult, „seda pead ja teadma — ja mitte alles tänajest päewast jaadif. Aga sina oled perepoeg ja mina teenija.“

Wilm ei saanud ikka weel aru.

„Aga kui sina mind armastad ja mina sind?“

„See ütli ei aita. Sinu wanemad määrasid julle peretütre. — Mina ei taha sinu majasse pahandust wiia — kõige ilma õnne pärast mitte!“

Wilm silmitjes teda imestades. Et neiu sel silmapilgul ta wanemate peale mõtles, see läks talle südamesse. Tema ije oli armjad wanemad täitja unustanud, piiblijõna põhjal: Mees jätab maha oma isa ja ema ja hoiab oma naise poole. Jah, nüüd teadis ta seda kindlasti: Keet oli tema õige pruut!

„Sul on õigus, neiu,“ ütles ta. „Meie peame ijalt ja emalt küsima.“

Neiu andis talle tõe: „Jumalaga, Willem Oltmann!“ Bijarad läikisid ta ripsmetel, aga ta huuled ei tuisjunud, Willem aga hüüdis:

„Mitte Jumalaga! Sina saad mulle naiseks, Keet Hilmer — wõi mitte keegi!“

Beremees ja Jaan Bokipool töid wärska ja panid ta teotuna wanriisje. Ja Wilm läks wanriisje ja sõitis tujajelt waitima Jaan Bokipool jeltsis läbi kõuemihma kodu poole ning pidas endaga terve tee aru, kuidas wanematele selgetis teha, mis ta peretütre ajemel enesele teenija tiidruku oli kojunud. See ei olnud kerge asi mehele, kellel wähe juttu oli.

Ja ta ei leidnudki ta rõõmsaid kuulajaid. Stafs päewa käis Hans Hinnerk Oltmann majas pomisehes ringi ja ema pühkis tihti põlle-nurgaga silmi.

Wilm jäi rahulikult oma jõna juurde:

„Sellest saab mulle naine — wõi ma ei wõta üleülbje naist!“

Wanemad teadsid aga, et nende poeg ütles, mis mõtles. Ta oli juba ligi kolmkümmend aastat wana, ilma et neile oleks igatjetud minijat toonud. Müüd ajas häda taga. Pere-naist oli waja. Muudu läks talu asi kõik tagurpidi.

Kui wanapaar kolmanda uneta õõ järele woodist üles tõusis, ütles Hans Hinnerk Oltmann otjustawalt:

„Täna sõidan ma Kuremetjale.“

„Jah, ija, sõida, sõida!“

Tujajelt läks ta teele. Aga kui ta Enge juures tugewat neint töö juures silmitjes, leidis ta, et neiu talle samuti esimejel pilgul meeldis nagu pojalegi. Nende kolme wahel oli alati walitjenud küllgejündinud perekondlik ühismõte, wabas ja joos wanaõnaks jaanud üts-meel.

„Jumala nimel,“ ütles enesele Hans Hinnerk Oltmann, murdis Enge sireltpõõja külljest paar otja, pistis nad nõõpauku ja kosis pojale mõrsja, nii, kuidas komme nõudis.

Ja tuli lelmikalt muheledes koju ning ütles kartlikult ustawale eidele:

„Nüüd ole wait, ema. Wärskas, mille poisj ostis, ei kõlba kuhugile, aga naine, kelle ta omale walis, on hea!“

Kodule.

Portugaali rahwalaul.

Seal, kus Dauro wahus woolab,
On mu kodukoht San Miguel,
Nagu aed, mis loonud Jumal,
Nagu kuldne paradiis!
Oh mu kodu, kallis kodu,
Sinust täis on minu rind!
Sa mu iha, sa mu lootus —
Oh, kui kaugel, kaugel sa!

Halja lehestiku süles
Hõõgub apelsin kui unes,
Läbi joowastawa õhu
Lehwib magus lilleõhn.
Oh mu kodu, kallis kodu,
Sinust täis on minu rind!
Sa mu iha, sa mu lootus —
Oh, kui kaugel, kaugel sa!

Tahaksin sind kord weel näha,
End su ilus joowastada,
Sinu päikse rajal käia,
Kord su mullas puhata!
Oh, mu kodu, kallis kodu,
Sinust täis on minu rind!
Sa mu iha, sa mu lootus —
Oh, kui kaugel, kaugel sa!

Ameerika niskuäljalt.

Norra kirjaniku Amut Samfuni jutustus.

„Üles, mehed!“ hüüab Orange Flati talu kubjas.

Meie ei näe teda; on ju alles kottipime õö, tell kolm hommitul, aga me hüppame woodist wiibimata wälja ning paneme pluuji selga ja lõmbame pütkid jalga.

On lõikusaeg. Meie töötame kui koerad, jaame wähe magada, ja kõik mehed käiwad ebaloomulikult higistades ringi. Me tülitseme tühiste asjade pärast; kõige pisema takistuse juures, mis päewa jooksul töö juures tekib, tarwitame wägiwalda ja murrame tööriistu.

Kubjas ise on kõhnutas ja kõwaks jäänud, nagu teiwäs. Ta jutustab, naabritalu olla meist oma tööga ees ja jõudwat mõne päewa pärast lõikusega lõpule.

„Teda ei ole!“ wastame meie kinnipigistatud hambil. Meil on kindel nõu naabritele järele jõuda ja teda ütlegi trumbata; teegi ei pea meid jeda tegemast takistama. Sellepärast on kubjas meid wiimajel kahel nädalal juba kell kolm woodist wälja hüüdnud ja tema, „Üles, mehed!“ äratas meid homme ja ülehomme kell 3 hommitul jälle. Meie ei näe jelle rühmamiise lõppu.

Me jookseme söögilaua juure ja junname endid sõbma kõige tarwilikumat leiba ja wõid, liha ja kohwi. Toit on hea, aga isu meie enam ei tunne. Juba kümme minutit hiljem istume wanfris ja sõidame wälja, töökohale.

Ja me töötame kui Jumalast mahajäetud hullud loomad. Teame wäga hästi, et palju kiitust jaame, kui töö ühe päemagi enne naabrit lõpetame, kes aga samuti ruttas kui meie. Igal mehel on oma auahnus siin maailmas ja meil on oma auahnus.

Ihm läheb walgeks, päite ilmub ja hakkab leekima; meie wiistame pluujsid seljast. Sadaned mehed on lõpmata niskulegenditul laiali pillatud; seal rühmawad nad, kuni ilm õhtul pimedaks läheb.

„Si tea, kas jaksan weel kauemini wastu panna, Nut“, ütles Huntley — iirlane.

Ja Nut — jee olin mina.

Päewa jooksul kuulen, et Huntley jedajama on ütelnud hulgujele Jessile: et ta kauemini ei jaksawat wastu panna.

Ma pahan dan temaga ta siig lahtise juu pärast ja teen talle etteheiteid, et ta seda ka hulgujele ütelnud.

Huntley mõistab, et ta sellega minu üle teatud wõimu saanud ja minus kadeduse on

äratanud. Ta laiendab weel oma mõtteid ja jeletab üsna awalikult:

„Si jaks kauemini, täna õöjel panen plehku. Tahad ja kaasa tulla, siis olen kell 12 põhjapoolisel tallinurgal.“

„Mina ei tule“, ütlen mina.

Töötasin terve päewa ja mõtlesin asja üle järele; ja kui õhtu jõudis, olin otjustanud Huntley'ga mitte ühes minna. Mägin küll, et ta minuga tahtis rääkida, niihästi õhtuõögil kui ta pärast, kui magama läksime, aga ma hoidsin ta eest kõrwale ja olin enesega rahul, et talle juutsin wastu panna.

Õhtul wõtsime riidest lahti ja leidsime woodid kätte. Walitjes pimedus. Paari minuti pärast norstas terve tuba.

Ma istusin woodi äärel, riided seljas, ja mõtlesin järele. Paari tunni pärast hüüdis kubjas jälle: „Üles, mehed!“ ja päew läks mööda, nagu eile ja üleele. Sellewastu seis siis paaripäewase rännaku järele siin-seal mõni talu wõi linn, kus wõiksin midagi teist tööd leida ja raha teenida. Ja seal ehk sain siis ka pisut enam magada.

Ma pugusin tajafesi toast wälja ja läksin talli põhjapoolse nurga juure.

Huntley oli juba seal; ta nõjatas seljaga wastu seinale, käded taastus. Tal oli külm. Natuke aja pärast tuli hulgu Jess.

Ma küsisin:

„Kas Jess ka läheb?“

„Muidugi“, wastas Huntley. „Tema nimelt. Sina ju ei tahtnud tulla.“

„Muidugi tahan“, ütlesin mina ja tahtsin torraga.

„Jah, nüüd on see juba hilja“, jeletas Huntley. „Mul on moona aimult kabe jaoks.“

Wihajell ütlesin ma:

„Siis teatan kubjale.“

„Teed ja jeda?“ küsis Huntley mahedasti, täiesti mahedasti. „Sina ei tee jeda wiististi mitte“, ütles ta, „mitte ühelgi tingimisel!“

Ta tuli mulle nii lähedale, et ta hingeõhtu tundsin.

„Bea!“ sojistas Jess. „Tahab Nut kaasa tulla, siis muretse ma enam moona. Tean, kus toff liha hoitab.“

Kuna Jess kaabunud oli, seisin ma Huntley jeltis talli juures ja ta pahan das minuga, et olin tahtnud neid ära anda, ja kui Jess lihaga tuli, oli Huntley weel nii äritatud, et ütles:

„Kas ja enam liha ei leidnud, nadikael? Mis sellest täismehetele saab? Hea küll, Nut, siin on julle liha!“

Ütles ja miskas liha mulle kätte.
Siis lahkusime Orange Flatist.

2.

Meie rändasime põhjapoolle, et raudteele jõuda, ja käisime paar tundi. Siis seletas Jees, tema pidavat natuke aega magama. Meie tahetegi oleksime võinud veel edasi minna.

Viibijime tei legendikku ja veel polnud meil vähematti märki, et hommik läheneb.

Kuna öökülm valitses, rändasime läbi juurte niijuväljade ja lõpmata rohulagendikude, ilma et märjaks oleksime jaanud. Meie rändasime nüüd ringi ja kobasime jälgadega maad, et leida kohta, kuhu oleksime võinud maha heita; ma heitsin pikali, toetasin pea küünarnukkidele ja jäin nii tukkuma.

Ühtselt äratas mind Jees. Tema oli viimastel nädalatel liig vähe magada jaanud ja ei jaanud nüüd magama jääda.

„Mes, mehed!“ hüüdis ta.

Ühest joobunud, kargame ütles; ei ole tulemas mingisugust hädaohtu, ainult pime rahu piirab meid. Guntley kirub ja pahandab, miks ta meid nii vara äratanud.

Jees vastas:

„Katsume, et kaugele saame. Siin on igalpool palju halla. Kujas leiab meie jäljed kätte ja võib meie hobujega järele kihutada.“

„Jah, ja siis?“ küsis Guntley. „Meie teeme ta külmas.“

„Ja tema võib meid enne maha lasta“, vastas Jees.

Ja meie hakkasime jälle põhja poole edasi rändama.

Paremal pool näis, nagu oleks taewas juba valgema minema hakanud; lühike magamine oli meile ka jõudu annud, nii et meie julguski tõusis; isegi Jees, kes ei olnud maganud, näis tugevam olevat, käis sirgemini ja komsistas konarlikel rohulagendikul harve mini.

„Nüüd ärkavad nad talus“, ütles Jees. Ta tundis aja taewast ära. Weidike aja pärast ütles ta: „Nüüd jõuvad nad einet. Nüüd küsib kujas meie järele.“

Meie sammusime kõik tahtmatalt kiiremini.

„Nüüd on ta väljas ja otsib meid“, jatkas Jees siis.

Ma kuulsin, kuidas mu süda põksus.

„Bea juu!“ hüüdis Guntley. „Kas ja ei või vähem rääkida? Veel parem: vaikida?“

„Ta peab tublisti ratsutama, kui meid veel tahab tabada“, ütlesin mina, julgust näidates.

„Jah, jul on õigus“, ütles ka Guntley. Ei tuulsime, kuidas ta salamasti meie toidu- Guntley julgus kasvab õige suureks; varas- moonna hakkas nohima. See oli tema kanda.

Im läks valgema ja valgema. Päite tõusis. Jees jäi seisma ja vaatas ringi.

Ei olnud midagi näha, ei ratsanikke, ei ühtegi elavat olevust. Ka mitte mingisugust „Tema ei jõua meile iial järele.“

maja ega puud jes ääretus legendikumeres.

Jees ütles:

„Nüüd pöörame pigut enam idapoolle. Päite kaotab meie jäljed varsti; aga kui jes sihis veel edasi rändame, võib kujas meie jäljed ikka veel leida.“

„Õige“, ütles Guntley. „Mingu ta siis edasi põhja poole — meid ta ei leia!“

Me rändasime veel tublisti tund aega ja olime kõik väsimuse pärast maha tukkumas. Tõustes läts päite soojema ja kuivatas halle kõrtelt peagi ära. Kell võis 7 või 8 hommikul olla ja meie heitjime kõik magama.

Mina olin kiidasti väsinud ja ei saanud magama jääda; istusin ja silmitsesin oma seltsimehi. Sulgus Jees oli tõmmu näoga ja kõhn; tal olid kitzad käed ja õlad. Jumal teab, tal oli juba kõiksugu kohti olnud ja ta oli neist kõigist lahkunud, et ümber hulkuda, rahutult ümber hulkuda ja hulguise juhusele elada. Jõgedel madrusena teenides oli ta omandanud teadmised kompassi joontest; ta tundis kaupasid ja oli, võib olla, linnas mõnes poes selliks olnud. Ta oli abi andmas walmis, kui ta õffel ütles enda väsinud olewat, siis sündis see ainult jellepärast, et meie pigut magada saaksite. Tema ise — walwas.

Guntley oli palju juurem ja kõhukam; saatus näis talle mänginud olevat mitu wingerpuksi. Ühel wihmasel päewal oli ta talus elawalt kahetjenud meest, kel truudusetta naine.

„Kui ja teda ei armasta, siis lasse ta maha“, ütles ta. „Aga kui ja teda armastad, siis leina teda eluaeg ja muutu põhjalainud hulgujeks.“

Guntley oli nähtawasti paremaid päemi näinud, aga ta oli kahtlemata joodik ja oli mõtlemises roomawaks rebafeks arenenud. Tal olid õrnad, õndsad filmad, mida wastik waadata. Wammuse all kandis ta alati wana siidijärki, mis jama tõmmu oli, kui ta ihu. See oli ta ihuga nagu kokku kaswanud. Gtimejel filmapilgul nägi ta wälja, nagu oleks ta paljas wõdni. Ja et ta meist kõigist jõu poolest üle käis, siis pidasime temast suurt lugu.

Päite tegi oma töö lõpuks minugi kallal ja ma jäin uniseks. Tuul kahises pikas rohuses.

3.

See oli väga rahutu uni; paar korda kar-
gasin ma üles ja karjatasin, heitsin aga kohe
jälle rahulikumalt pitali, kui nägin, kus wi-
bisin. Jees ütles igakord:

„Maga edasi, Mut!“

Kui ma hilja päeval ärkasin, istusid mu
seltjimehed ja sõid. Nad rääkisid sellest, et oma
palga olime kaotanud; olime neli nädalat ta-
lus orja kombel tööd teinud, ilma et palga
oleksime saanud.

„Kui selle peale mõtlen, mõiksin tagasi
minna ja talu maha põletada“, ütles Huntley.

Ta sõi määratuurede portsjonid oma
moonast ja ei hoolinud tulewikust. Kuna mul
liha endal oli, tarvitasin ainult pisut leiba,
mis Jees mulle siis ka andis. Nüüd oli igal
mehel ise oma moonatagawara.

Mitpea, kui olime sõbrunud, hakkasime jälle
edasi rändama. Päike oli juba õhtule jõud-
mas, arvasime, et kell neli või pool viis oli,
kui teele läksime. Ja jälle tüüristime põhja-
poole, et wälja jõuda raudteele.

Me rändasime pimedani ja jäime jällegi
lagenditule õhjets; enne sõi Huntley kõik oma
moonatagawara ära ja läks siis täie kõhuga
magama. Döjel ärkasime wahetewahel kõik
kolm üles külma pärast, jookkime edasi-tagasi,
kuni jälle maha kukkumine ja hallatanud kõrvi
näol tundmine. Siis ronijime üksteise ligidale,
jätkame tuffuma ja lõgistasime hambaid. Hunt-
ley tundis külma kõige wähem, sest tema kõht
oli täis.

Wiimaks ütles Jees ja tõusis sellejuures
üles:

„Wõikime sama hästi edasi rännata, kui
päike tõuseb, ja siis uuesti magama heita.“

Uga kui me siis teel läksime, tahtis Hunt-
ley ühele ja Jees teisele poole minna. Ei ol-
nud olemas wähematki walgust, ei ka wähe-
matki tähte taewas, et oleksime wõinud sihist
aru saada.

„Mina lähen Jeesiga“, ütlesin ja hakkasin
minema.

Ja Huntley tuli meie taga ja kirus eriti
mind wiletsaks, taibuta mehikeseks.

Kui ilm walgemaks läks, hakkasime käies
einet wõtma. Huntley, kel enam midagi süüa
ei olnud, lonkis waitides meie taga. Päewa
jookkul hakkas meid janu waewama ja Jees
ütles:

„Wõib olla, ei leia meie terwe päewa wett,
olge tubakaga kofkuhoidlikud, lapsed, ja tarwi-
tage ainult pisut korraga.“

Uga Huntley oli ka oma tubaka juba ära
tarwitanud, nii et seda temaga pidime jagama.

Ohtu-widewikas, kui enam midagi näha
polnud, kuulsime kaugele oma ees raudteerongi

mürinat. See kõlas meie kõrwus, kui mahe
muusika ja meie sammusime tragimalt edasi.

Wiimaks tabasid meie jalad raudteeröö-
paid. Uga ei idas ega läänes polnud peale
rööbaste muud näha, ja meie pidime sinna,
kus seisime, pitali heitma ja seal hommitut
ootama.

Minu seltjimehed heitsid just rööbaste wa-
hele, pea rööbapal; mina jeda ei julenud, mu
julgus oli otjas, ja ma heitsin tee ääre rohuse
pitali. Ja seegi õõ läks mööda, ehk ma küll
peaaegu terwe õõ külma pärast wäriseses
raudteed mööda edasi ja tagasi jooksin.

Kui hommit koiris, tõusis Jees äkki üles ja
ütles:

„Pange tähele, poisid, rong tuleb!“

Pea rööbapal, oli ta rongi tajaast pörinat juba
kaugelt tuunud. Meie seisime kõik kolm tee
ääres ja andsime rongijuhile märku, et ta pea-
taks, ehk meil küll kellelgi raha ei olnud. Wana
rebane Huntley langes põhwoili ja sirutas käed
wälja.

Uga rong muras mööda. See oli niisu-
rong, mis meid küll olets wõinud peale wõtta.
Kaks tahmast meest seisid masinal ja naerisid
meid wälja.

Huntley tõusis üles ja oli wihane.

„Mut oli furd rewolwer. Häbiasi, et ta
mul nüüd käepärast ei ole!“ ütles ta.

Hakkasime raudteed mööda läänepoole
rändama. See oli raske, wäsitaw rännak üle
tuhandete liiprite, nagu käik maasolewal re-
delil. Jees ja mina sõime mõne juutäie;
Huntley ei olnud häbi meilt ka mõnda juu-
tätit paluda, aga meie ei annud. Ja et minu
toidust midagi Huntley näppu ei langetks, kui
magasin, sõin kõik oma tagawara ta filmade
all ära.

„Oli see's sinu armates ilus tegu?“ ütles
Huntley wihajelt.

Päewal kuulsime ühe teise niisurongi tule-
kut. Jees otjastas, meie mingi üksteisest katsu-
lada meetrit kaugele ja katjugu igauks iseseis-
walt rongile ronida.

Kaugel õhus seisab suitsuriba, terwe rong
paistab olemat piisitilluse, nagu wäike last.
Meie oleme täis põnewust.

Huntley pidi esimesena katset tegema. Ta
jai ta ühest wagunist kinni kahmata, aga oli
nii raske, et jalad järele ei jõudnud; käe ot-
jas rippudes keerutas ta keha ja pidi lahti
lastma, kusjuures ta kaugele rohuse paisati,
Mina ei teinudki katset, kõik mu julgus oli
fadunud.

Jees aga oli wiisusti ju warem mõne rongi
peale roninud, ta jookkis mõned sammud ruttu
rongi kõrwal, kahmras käega käerawast kinni ja
seisid samal filmapilgul astelaual.

„Koor niisugune, reisib meie filma all teele“, ütles Huntley ja sülitas rohuse.

Äkitselt peatab rong pisut maad eemal, meie näeme, kuidas kaks raudteeametnikku Jessit finni kohmavad ja ta maha viistavad. Kui Huntley ja mina talle appi ruttame, oli see juba hilja; rong sõidab juba jälle ja meie seisame kolmekesi nagu eumegi ääretul rohulagendikul.

Janu tegi meile ifka enam ja enam wae-wa. Huntley on oma tubata juba teist korda ära tarmitanud, janu kustutamiseks, ta sülitab pikku ja näitab meile, et tal suurem janu on kui meil teistel. Nüüd jagame tubakat temaga wiimast korda.

Ja jälle rändame ja rändame lääne poole.

Päew läheneb õhtule

üks mees tuleb meile rööbastel vastu; ta läheb ida poole. Hulguš on ta, nagu meiegi; kaelas kannab ta wäikest siidirätikut ja ta riided on ka paksemad, ainult saapad ei kõlba.

„On sul süüa wõi tubakat?“ küsis Huntley.

„Ei, mu herra“, wastab hulguš rahuslikult.

Meie otsime ta läbi.

Tal pole tõesti midagi.

Nüüd istume kõik neljakesi maha ja ajame juttu.

„Lääne pool pole teil midagi otsida“, ütleb uus hulguš. „Rändan juba kaks ööd ja kaks päewa ning ei ole veel inimese hingegi näinud.“

„Ja mis on meil siis ida pool teha?“ küsis Huntley. „Tuleme sealt, tulime tänna hommikul teele.“

Uus hulguš soowitas ümber pöörduda ja ühes temaga ida poole rännata. Kõik meie waewaritas rändamine hommikust saadik oli maha wiijatud; nüüd veel enam, kui meie lootsime, et tuleks mõni fouduktor, kes meid lubaks nišurongile astuda.

Meie uus seltsimees käis esiti tragimini kui meie, sest ta teha oli kergem ja alles ingemam, aga vastu õhtut, kui sinna olime jõudnud, kus öösel puhkajime, hakkas ta enam pikfamišit käima ja ennašt meie taha hoidma.

Käifime veel tunni aega wäsinud seltsilijega. Kui öö ju tottpimedaks muutus, pidime kui kured jalgu kõrgele tõstma, et neid mitte vastu liiprid liüa. Katsufime käsitäes rännata, aga sellejuures ilmus, et Huntley laifaks jäi ja ennašt wedada lastis, mispärašt selle lõpetajime.

Wiimaks heitsime puhkama.

4.

Kui hommik koitis, olime jälle jalul.

Täna läks nagu eilegi; üks idasšesõitem nišurong läks mööda, kuid ei hoolinud meie

märquannetest. Hambaid hirwitades näitas Huntley rongile rusikat.

Siis ütles ta uuele hulgušele:

„Dleks sul wähemalt tubakat kaajas olnud — janu ei piimaks nii hirmjasti. „Mis ju nimi on?“

„Fred“, wastas mees.

„Siis oled küll wišt mõni jaksalaje-näru?“

„Sündimise poolest — jah.“

„Seda ma ju arwajiu. Nägin tohe“, ütles Huntley waenulikult.

Fred oli nüüd erkjaks saanud ja kandis pead seljas, kui kangelane. Ta näis kindel olemat, et idas mõni talu wõi wäike linn seisab; muidu rääkis ta ainult harwa ja ei seganud ennašt asjadesse, mis teistesse puutusid. Waari tunni pärašt wäsis ta ära ja jäi jälle meie taha. Kui wiimaks taha waatafime, oli ta maha istunud.

Hulguš Jess ütles:

„Beame talle süüa andma, Rut.“

See oli lihtfakt fuurustamine Jessi poolt, sest ta teadis, et mul süüa enam ei olnud; aga ta ütles seda, et meie selgesti näefime, mis ta ise teeb. Ta läks Fredi juure tagasi ja andis talle oma toidu.

„Seda teed ja ainult, et inimejed sind imeštassid“, hüüdsin ma talle ärewalt, sest ma mõistsin ta mõtled.

Jess tuffatas kofku.

„Ja kõik teed ja ainult selleks, et meie sinust lugu peafime. Kui ja esimesel ööl, mil meie magajime, walwasid, siis muretsefid ja ta selle eest, et asjast aru saafime. Huntley, kes wilets mees, on mulle sada korda armsam kui sina.“

„Pea oma kassmata juu!“ ütles Huntley ja ei mõistnud sõnagi sellest, mis ütlesin. „Sa oled Jessi peale kade, sest et ta parem inimene on kui sina!“

Fredile oli sõõmine fajuš ja fofutas teda. Mii läkfime jälle teele.

Uga ta pahad tagajarjed olid sõõgil Fredi peale, ta läks nagu legajeks ja fofotas enesemalitusse. Hakkas lobifema ja tegi juuri plaane ligema jaama peale. Seal seiswat üks nišurong rööbastel, ütles ta, ja seal seiswat ta täidetud mootor, mille meie wõlema wõimat panna.

„Mispärašt peafime selle põlema panema?“ küsis Huntley pahaselt. Ja nüüd algas naeruwäärt jutt selle mootori üle.

„Kui meie ta põlema paneme, siis tuleb plahwatus“, ütles Fred; „siis tuleb kofku hull inimesi, kelle wõime maha liüa.“

„Ja siis saame wišt hästi süüa“, wastas Huntley pilgates. Ja minule ütles ta: „See

hull peab meist kohe lahkuma. Tema ehitab meid. Enne tema tulemist oli kõik korras."

Kui Fred tüki aega oli loolust rääkinud, jäi ta jälle sõnaahtraks. Meie kõik waitifime ja sammufime ruttu edasi, ainult Huntley juu- värt käis.

"Mis peab sellest saama?" ütles ta lõuna eel meile.

"Kust mina seda tean", oli minu vastus.

"Ei, ei, sina seda ei tea. Aga kas igatset tagasi Orange Flatit? Ja mis ja seal teeksid?"

"Peame otjeteed edasi minema", ütles Jees.

Pärast lõunat istufime tunni aega.

Huntley tähendas:

"Sina ei räägi midagi, Fred."

"Ahw", vastas Fred vihaseil silmil.

See äritas Huntleyd.

"Oled wist nii juur mees ja tarwitad oma sõduristade jaoks juhti?" ütles ta ja tähendas Fredi saabastele.

Fred waitis ja ohkas. Ta mõistis, et feegi tema poole ei hoidnud.

Kui edasi läksime, katjus Fred ennast selle läbi meile huwitawaks teha, et äkki tee kohale kummardas ja mõne kimi wõi roostetanud naela leidis, mida ta hoolega uuris. Meie jookfime siis kõik tema juure ja olime pettunud, nähes, mis see oli. Aga Fred tahtis selle läbi ainult meie tähelepanu äratada.

Meie jõudfime ka ühe lagunenud küüni juure teif lagendikku. See seisfis siin wististi jefstjaadif, kui raudtee ehitati. Meie läksime sinna sisse ja waatafime seal ringi; aga Fred ei tulnud kaasa.

Jees ja Huntley hakkasid hulguise wiifil oma nime efimefi tähti feintesfe lõikama, seni seifis Fred wäljas, ja Huntley läks aegajalt ufte juure, tema järele waatama. Kui ta tähed oli lõpetanud, läks ta jälle ufte juure' ja waatas wälja.

"Sealt ta lippab!" kifendas ta ägedasti.

"See koer püüab meie juurest wargji lahkuda. Wististi teab ta koha, kus tal hea on olla!"

Ja meie kõik jookfime talle järele ning kifendafime, nagu olekfime tahtnud ta elu wõtta. Kui Fred nägi, et talle järele jookfime, pöbriis ta juures ringis rohulagendiku poole, aga et meid kolm oli, siis ei pääsnud ta. Huntley raputas teda kui last, niipea kui ta tema kätte sai, ja nõudis teada, kas ta head kohta ei teaks.

"Mina ei tea mingifugust head kohta", vastas Fred, "aga mina ei wõi teie jefstfif wiibida. Teie oleti tigeداب narrid. Palun, wõta mu elu. Mina temast ei küfi."

Meie leppifime ära ja rändafime üheskoos edast, kuni pimedus kätte jõudis; olime wäfi-

nud ja heitfime jellepärast warakult puhkama. Enne, kui see sündis, oli mul sõnawahetus hul- gus Jeesiga; sõnawahetus lõppis sellega, et ta mulle näkku löi, jefst ei ma teda olin kelmiks nimetanud.

"See on õige, tema on pefsu wäärt", ütles ta Huntley ja waatas uudishimulikult pealt. Wiimaks löin ma Jeesile lõua alt üles, nii et ta maha kukkus ja küll sai.

Dõfel kuulsin, kuidas Jees üles tõusfis ja wälja lagendikule läks. Ta püfsid riuwastif hallaga kaetud rohtu.

"Tal on mingifugune kawatjus!" mõtlefin ma ja läksin talle pimedas tajafeji järele. Olin maewalt kümme sanmuu äinud, kui märkasin, et Jees rohuš lamas ja midagi näfis; arwasin ka liha lõhna tema ligidal tundwat.

"Tal on siis weel toidukraami!" mõt- lesin ma.

Waitfjelt pugefin oma kohale tagasi ja te- gin, nagu magafin. Pool tundi hiljem tuli ka Jees tagasi ja heitfis maha.

Hommikul jutustafin Huntleye, mis tead- fin, ja nõudfin, tema aidaku mind Jeesi läbi otfida. Huntley oli kohe nõus ja kahmas Jeesift kinni. Selgus, et Jeesil pluuses weel kolmes kohas leiba oli; leib oli õnestatud ja õnjufstes peitus liha. See päästis meie; ja- gasime kõik nelja wahel ja jaimme igauks wäifhe portsjoni. Kui olime jõonud, tänafime Jeesi ja õnnistafime teda, ehk ta meid küll oli petta tahtnud. Jees hakkas häbitatult milistama ja tahtis meid sellega lõbustada. Ja ta wi- listas kui kunstnik.

Eiis rändafime edasi.

Juba tunni aja pärast nägime paari wal- get nelinurka oma ees üles fertawat.

Kestis weel tüki aega, enne kui sinna jai- me: see oli ajundus nijupõldubega, kunstliku kaewuga ja kõigega. Enne, kui m- jade juure jõudfime, kohtafime üht naift. See oli noor neiu, kes lõikusmasinal istus ja nifu niitis. See oli juurepärane nähtus meie, kes lagen- dikult tulime ja juba mitu aastat naift ei ol- nud näinud. Meiu oli noor ja kandis suurt õlgiübarat peas, ja ta noogutas pead, kui tere- tafime. Huntley oli see, kes temaga efimefena juttu algas ja temast pifut sülla ja juua palus.

Meiu vastas, et kõik saame, mida jook- wifime.

"Meid lasti Orange Flatilt lahti, jefst et wili nüüd kõik koristatud on", ütles Huntley.

Nüüd tahtis Jees tähelepanu oma peale tõmmata ja aus olla, ning ütles:

"Ei, meie panime Orange Flatilt putku, jefst et wähe magada jaimme. Nii on lugu."

"Hea küll!" ütles neiu.

Ja meie kõik asusime ta ligidale, ja mina seisin, liibar käes, tema ees ja rääkisin temaga. Aga mõidumees oli ometi meie uus seltsimees Fred, sest ta oli walgetwerd ja nägi meist kõige peenem wälja. Meiu palus teda ühes temaga koju tulla, et sealt toitu tuua. Waheajal pidime meie teised, tema hobuste eest hoolt kandma. Mõnduses ei olla ainustki meest ja tema ei julgemat meid kõiki kaasa wõtta, ema ehmataks muudu.

Kuna meiu ja Fred ära olid, astusime meie järgimõdda niidumafinale ja lastime hobustel kää.

Natukeste aja pärast tuli meie juurde asunduse omanik ja nägi, mis oskajime; ja weel enne, kui meiu toiduga tagasi tuli, oli ta isa meid kõik neli kuni lõikuse lõpetamiseni oma teenistusse kaubelnud.

5.

Mitmine lõpetasime meie ja rehpeksmise pärast seda kahe päewaga, nii saime seitseme päewa eest palga ja olime jälle linnupriid. Hulguis Jees walmistas emast lahkmise wastu — nagu ta juba sadandetest kohtadest waremalt oli lahkunud; seitse päewa oli ta nüüd hulkumise warna riputanud. Mina tahtsin teda saata. Huntleyd ja Fredi ei tahtnud meie enam kaasa wõtta.

Kui me wäljas õues seisime ja Huntley juba tiiki maad eemal oli, ütles ajunik, et ta kaht meist küll weel kuu aega wõiks tarwitada — kündjaks.

Jees ei lubanud jääda, ütles, et teda idas wodatawat, ja nii pidime siis mina ja Saksa Fred paigale jääma. Ja Fred oli just seda soominud; ta wõttis kohe kuu seljast ja läks tööle.

Jees ütles mulle:

„Kokkurääkimine oli niisugune, et kaheski teele läheme. Saada mu vähemalt linna. Meil mõlematel on nüüd jälle raha ja me wõime parema koha leida, kui siin.“

Ütlesin jellepärast ajunikule, et homme tagasi tulen, ja rändasin Jeesiga edasi.

Kui paar tundi olime raudteeliini mõdda edasi rännanud, jõudsim ühe asunduse ja nelja järgmise tunni pärast teise asunduse juure. Siis saime Elioti linna. Teel oli Jees mulle soetanud, et meid nii mõnigi wäike teenistus wotawat, kui me pikaks ajaks asundustes ei jää. Meie ees seiswat nüüd wäike linn; ehk jõuame peagi sinna.

„Mina lähen homme asundusse tagasi“, ütlesin mina.

„Tean, mis emele oled pähe wõtnud“, ütles Jees. „Meiu meeldis sulle. Jäta ta rahule, sest Fred on talle armsam kui sina ja temal on paremad wäljawaated kui sinul.“

„Mina leiain, et Fred kelleki iludus ei ole“, tähendasin mina.

Jees waitis. Aga natukeste aja pärast ütles ta:

„Mitte jellepärast. Fred ei saa tüdrukut ta mitte.“

„Ei, eks ole?“ küsisin mina ja sain rõõmsaks. „Ees juhtes oled ja päris saatan, jeda ja ostad, Jees; ja sa ei usu siis mitte, et Fred ta saab?“

„Wana jeda ei luba... Mis sina pead tegema, kui loota tahad, ütlen sulle. Pead mõneks ajaks ära jääma ja palju rahaga tagasi minema. See on siin tee.“

Seitsjaadit ihtasin ma palju raha saada.

Lõppimine linnas kõrtsi ja lastime endile juua anda. Mina olin langete jookidega nii wähe harjunud, et warsti täis lusti olin. Aga kaua see ei kestnud, kui üks ümberändaw muusikajalk siise astus ja kannelt ja wiulit mängima hakkas, jäin jälle alandlikuks ja sain siise-mise muukumise. Kaublemängijale naiserahwale andsin mõned tšendid. Jees silmitjes mind imestades.

„Armastad, see on kõit“, ütles ta.

Ma hulkusin ringi, ühest kõrtsist teise, sest et meil muud peatuspaika ei olnud. Ja igalpool olime teretunud, sest meie tulime läänest ja meie olek andis mõista, nagu oleks meil palju raha olnud.

Ühes kõrtsis juhtusime kokku ka Huntleyga; kes juba wäga purjus oli ja meile taskunoaga wastu tuli, et meid läbi pista. Meie ei tahtnud temaga siis ka koos olla.

Shtul jõudsim jälle esimesse kõrtsi tagasi. Kuna seal leti ees seisime, ajas peremees parajasti juttu ühe raudteelasega, kes oli wiina jooma tulnud.

Kõrtsimees küsis:

„Nägin mr. Harti ja prouat täna rongile minemat; kuhu nad sõitsid?“

„Chicagosse“, wastas mees. „Tal olla seal äriasi, kuidas kuulsin. Proua sõitis lõbu pärast kaasa.“

„Siis juhib wift George jeni pank?“

„Arwan küll; George kõige pahem ei ole, kui ta aga kaineks jääb.“

See jutt ei pakkunud mulle huwi, aga mu seltsimees kuulas teramaasti ja nõudis siis, et temaga kohe wälja lähaksin: temal olla minu-ga midagi rääkida.

Pikkamisi rändasime teisklinna ja Jees oli terve tee mõttes. Jõudsim meie maja ette, mille peal seisis silt: **Hart & Co. Farmers Bank**; seal palus Jees mind pijut oodata ja läks ise siise. Kui ta tagasi tuli, küsisin:

(Järgneb.)

Sündmõistatus nr. 9.

Preili andis märku; mees tuli ta juure, sirutas käe, võttis preili raha ja jättis preili istuma. Kes oli see mees?

Lahendused tulevad jaata 1. septembrini 1922. a. „Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16 — alloleval blanketil.

Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr 12.

Loositeel võetakse hinnata kolm diget lahendajat „Romaani“ aastatellijate nimes-tikku; jeejuures omandavad nad ka kõik aastatellijate eesõigused, j. o. muuseas diguse raa-matupreemia peale jne.

Mõistatuse lahendamiseft palutakse lahfelt ja laialdajelt oja võtta.

„Romaani“ talitus.
Tallinn, Niguliste tän. 16.

Sündmõistatuse nr. 6 seletus.

Poijs ije on 18 aastat wana; wanem wend 12, õde, nagu teada, — 9 ja noorem wend 3-aastane.

*
Digeid seletusi jaatjid:

Tallinnast: Mr. A., A. Adorf, K. Mjasta, Johannes Akfel, A. Allun, Gustaw Alt, August Anton, Alide Nusmann, Emil Bader, Ernst Bauming, Helmi Baumann, Fernanda Berg, Oskar Bergert, Helene Bruchlin, Heino Brüller, Eduard Delmann, Heinrich Ehlich, Gustaw Ellik, Helmi Felsberg, E. Grünberg, Johannes Grünfeldt, H. Hasenbujch, Oswald Hawel, H. Hefjaar, Bernhard Hindrea, Elmar Hipmann, Karl Holzmeier, Harald Ilmes, Rudolf Jje, L. Jwanow, Hans Jaanson, Eduard Jaason, Edgar Jakobson, G. Jakobson, A. Johannson, Karl Johanson, Jaanus Kaik, Aleksander Kaqst, K. Kadaja, H. Kajorina, A. Karu, Herbert Kallau, Marie Kase, Anna Keerd, Hilma Keerd, J. Kerup, Richard Kelder, Konrad Kihlefelbt, A. Kirotar, J. Kleinus, Maria Koks, W. Kopli, Marie Kotjar, Jaan Kraus, Oskar Krause, stud. Wiktor

Kressel, August Kristjanjon, Ed. Kruus, Kojalie Kudi, Georg Kull, Aleksander Kuiv, A. Kuusik, Ed. Kuusmann, Philipp Käpp, J. Laas, Aleksander Lawiir, Karl Leilop, Aleksander Limberg, Edmund Loorberg, Erik Loo-riits, A. Lora, A. Luhatooder, Herman Luus, Hans Luugas, Johannes Luit, Albert Loo-tus, J. Malt, Traugott Mandel, Harald Mar-tinow, Nella Melfas, Johannes Metting, K. Miedeberg, Ferdinand Michelsen, Alek. Mitt, Jaanus Moisar, Woldemar Muht, August Mäng, Jakob Mühlhausen, Anni Müller, Lydia Niemann, Joh. Nutow, Konstantia Ruu-del, Alma Nöörmann, Rudolf Ollmann, Il-mar Oro, Aleksander Paju, A. Paft, Joh. Baltjer, Ed. Pent, Ewald Pija, M. Pütsep, M. Rattas, Klaara Rebane, Joh. Reintam, J. Rifand, Adele Rillo, W. Ruuse, Weera Räsja, Elmar Rõivas, Oskar Saalman, P. Sagar, Alfred Sahkenberg, A. Sanderkoff, E. Siff, Heinrich Silber, Roman Sikkenberg, Alwine Simonlatser, W. Steinfeldt, Gustaw Steen-mann, Chr. Sternfeldt, Uno Stofholm, A. Strandberg, Anton Starrkopf, Heino Stunde,

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16.

Sündmõistatuse nr. 9 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

J. Eusi, Lamberg, Herbert Lamberg, Adolf Ledre, Nikolai Lemust, Walter Leichmann, Karl Leismann, Julius Thalbach, Anton Tiedemann, Erika Tomingas, W. Toode, Richard Tohmer, A. Traulin, Ewald Taurig, Bernhard Triumph, Truberg, K. Truumann, Hugo Tulp, Johannes Tulpe, Alice Tánama, Anton Uatjo, stud. Leo Uhlberg, Ferdinand Uilp, Oskar Uusmann, Heinrich Waldemar, Rudolf Walter, Johann Weber, Joh. Weski, Rudolf Weskmann, A. Wilbart, Harry Wilberg, Bruno Wingisjar, Marie Willem, Ed. Wörk,

Tartust: J. Bricker, J. Fischer, ins. E. Grünfeldt, Frieda Hansson, Richard Jaama, Johannes Jõul, Fanny Kann, W. Lind, K. Lindetkroon, Julius Marran, Alef. Milian, G. Milles, R. Müller, Richard Neostus, Käthe Neumann, A. Perts, August Peterson, E. Pindling, Ermin Reimann, Ewa Schulzenberg, Anton Soni, A. Stein, E. Steinberg, Ad. Süül, Karl Toru, Karl Tõlbsepp, Paul Ustam, Endel Uuga, Chr. Westerstein, Willemion, Bruno Wuts, Jaan Zeitar.

Pärnust: H. Gustafson „Njekind“, Olga Janson, Arthur Jürwetson, Boris Kangro, Emma Kangur, M. Küng, Woldemar Leeping, Johannes Lõmps, Alfred Mängel, Alexei Draw, Aleksander Paara, J. Palk, Walter Roota, Juta Tarkpea, Alide Teetjow, J. Toomingas, Ottomar Tammann, Johann Ubitas.

Wiljandist: Sasja Kask, Arn. Kurik, Johanna Meo, Alfred Raar, E. Rebane, Joh. Rinaldi, Roger, Arnold Sepp, Johan Soosaar, Robert Tarkpea.

Karwast: Leonid Grigorjem, Jenny Ilwes, Meta Kalmann, Aug. Kronk, A. Lugenberg, Jakob Maas, Robert Mets, Adele Nurm.

Baltiskist: August Aldermann, Andreas Bachmann, Alfred Uus.

Paideist: Ella Johanson, Karl Kasmann, Aleksander Krajs, H. Ringenberg, Klaara Suujit.

Walga: Aleksander Jürgenjon, Arnold Leest, D. Luit, Kristjan Luts, Adele Padjas, Linda Pommer, A. Refand, Alma Riit, E. Tinto, Paul Tretjakow, J. Utt.

Wõru: Karl Buschmann, Agnes Kerstenbeck, Elmar Kõwa, Hermann Lipping, A. K. J. Meister, de K. On, Robert Riips.

Auresjaarest: A. Haab, H. Kolk, J. Nõmme, J. Tamkivi.

Karwa-Jõesuust: Eduard Kaup, M. Kaagforb.

Saapsalust: Julius Ilwes, D. Kofka, Boris Lutats, Leonti Raudsepp.

Katwerest: R. Järw, Karl Kalep, Eduard Key, Alfred Parindak, D. Riisberg, Ewald Siirak, Felix Tenneberg, Anton Tetlaus, Elmar Timust, Oskwald Wäiso.

Abjast: Anton Bernhard, J. Pääri. **Ambalast:** Joh. Steinberg. **Antslast:** Peeter Lintjer, Alma Silman. **Aserist:** M. Lauri, Tõnis Weigel. **Elwast:** Johannes Krotmann. **Hiiu-Reinast:** Eduard Weel. **Jakobist:** Endel Erm. **Jõgewalt:** Johannes Pillikse. **Jõhwist:** Ferd. Karpin, Heino Kuitwa, Aleksander Willers. **Kilingi-Nõmmest:** Alex. Lensment, Heinrich Päärmann. **Kitsist:** Eduard Esenjon, Meeta Treimann. **Kloogalt:** D. Ladwas. **Kojselt:** Johannes Lorenson. **Kolgast:** Jakob Wilipus. **Kumbast:** Hindrik Urro. **Kärewerest:** M. Tsaan. **Laiuselt:** J. Helm, Viktor Jõoram. **Lainjalalt:** Aleksei Kreis. **Lehtselt:** Erich Reinek. **Lihulast:** Joh. Annu. **Loksa-Pärispäält:** Aleksander Seiman. **Loobist:** August Allt. **Muhust:** Jwan Reinast. **Mägistelt:** Leo Rajin. **Märjamaalt:** Sain Kabus, Aleksander Kelt. **Mõisakülalt:** Aleksei Ilwes, H. Mängel. **Ruustakult:** Richard Ged-

„Romaan“ on Eesti põnewam ja tuumakam ajakiri.

„Romaan“ on waba keelelistest weidrustest ja ülimodernisnüst.

„Romaan“ annab aga siiski sõnadiguse kõigile kirjanduslõkkudele wooludele.

„Romaan“ on rahwalik ja sellepärast loeb teda ka fogu rahwas.

„Romaan“ maksab aastas 500 marka, üksiknumber 30 marka;

„Romaani“ wõib tellida ka teatud arwu numbrite peale, alufets wõttes üksiknumbrite müügi hinda.

ja, A. Hermann, Hermy Adif, Karl Lind.
Kõnnelt: G. Thomson, M. Michelson, Jul.
 Sepp. **Luftwercst:** S. Koff. **Piritalt:** Ed.
 Köppe, Ulrich Wofa. **Pufast:** Johannes Kom-
 mus. **Päästiklast:** Ralf Jaakberg. **Põltja-
 maalt:** Braunschweig, Erich Järman. **Põl-
 wast:** Ind. Erika Haller. **Raasikult:** A. Tuu-
 m. **Riisiperelt:** N. Wiroja. **Ristilt:** Alfred
 Adremann. **Rõngust:** T. Kiviistik. **Simu-
 nast:** Karl Kapp, Ewv Kuuseal. **Sindist:** N.
 Gepe, Alfred Kasi, Betty Kuff, Heino Loren-
 berg. **Sondast:** S. Willemson. **Suure-Jaa-
 nist:** Aleksei Kamjals, Wolfgang Siimer. **Sõ-
 merpalult:** Johannes Lillmann. **Tallist:** Leo
 Talu. **Tarwastust:** Johan Määr. **Tapalt:**
 Johannes Lall, Lydia Liinak, Heinrich Rink.
Torist: Carl Kosmann, Tõnis Tõutson. **Tu-**

dolinnast: Diedrich Mõlder. **Tuhalaanest:**
 Jaan Padernik. **Tõrwast:** A. Kirjamägi.
Türi-Allikult: Alfred Esjenon, Johannes
 Min, S. Paawel, Nelli Puulbert. **Uusnast:**
 Joh. Jänes. **Waiwarast:** Jüri Paurmann.
Walbhoffist: Joh. Kangur. **Wesneri-Wääg-
 wercst:** A. Dreier. **Wiru-Jakobist:** Albert
 Meerits. **Wõhmaast:** Endel-Aleksander Riik.
Wõhult: Peeter Mustonen. **Sijust:** Anton
 Põlitarpus.

Sigete leletuste saatjate wahel toimepan-
 dud loosimisel mõitfid ja said igaüks ühe aasta-
 täigu „Romaani“ 1922. a. järgmised lahend-
 dajad:

J. Nõmme — Kuresjaares, Kohtu tän. 21.
 Nelli Puulbert — Türi-Alliku, Särewere.
 Alma Silman — Anusla, Haabjaare.

Meie lugejatele.

Weel enne, kui Teie maalt lahkute ja linna tagasi
 tulete — tutwustage meie ajakirja »ROMAAN« igakülgsest,
 sest kahju oleks, kui maal pimedatel talweõhtutel rahwal
 midagi lugeda ei oleks.

Ometi teab igaüks meie lugupeetud lugejatest, et ükski
 senni Eestis ilmuw ajakiri kohasem ei ole igawuse eemal-
 peletamiseks kui nimelt meie rahwalik, tuumakas ja põnew
 ajakiri »ROMAAN«.

Toimetusele saadetud kirjandus.

1. Brükseli ülikooli pühhloogia ja pedagoogika
 professor A. Faria de Vasconcelos:
Uns taal Belgias. Kõnsejan instituudi professor
 A. Ferrieri eestõnega. Prantsuse keelest tõl-
 kinud M. Michelson. Eesti õpetajate liidu kir-
 jaistus nr. 6, 1922. 163 lht. Hind ?

2. **Raawetus nr. 13,** juuli 1922, 4. aastakäit
 20 lht. Eesti õpetajate liidu häälelendja järjekordne
 number.

3. **Raiaasjandus nr. 20.** Eesti talameeste
 häälelendja. Wastutaw toimetaja Ernst Weber-
 mann.

4. **Ajalooiline ajakiri nr. 2,** atadeemilise aja-
 loolise jelti väljaan. Tartus 1922. Ilmub neli korda
 aastas; aastakäit 1922. matjab 100 marka.

5. **Elb-Dst-Clspport Nr. 28,** 10. Juli 1922,

2. Jahrgang. Druck und Verlag: E. G. Vogel,
 Ufch in Böhmen (C. S. R.) u. Wien—Neudorf.

6. **Meie kirik nr. 29,** Aratushääli Eesti Em.
 Lutheruse usu kogudustele. Tallinnas, 19. juulil 1922.
 III aastakäit. 8 lht. Hind 5 marka. Wastutaw toi-
 metaja S. Põld.

7. **„Walwe“ nr. 27,** Eesti Walwe Liidu hää-
 lelendja. Hind 10 marka.

8. **„Eesti Mets“ nr. 7,** juuli 1922, 2 aasta-
 käit, hind 25 marka.

9. **Laewandus nr. 7 (27),** juuli 1922, 3 aas-
 takäit. Hind 30 marka.

10. **Rustbon nr. 22,** 5. aastakäit, Eesti roots-
 laste nädalikiri. aastakäigu hind 144 Emk., kuuel-
 simine 12 mk. Toimetaja N. Bles, Riiutli tän.
 nr. 3. Tallinnas.

Heinr. Lagus

Tallinn,

Niguliste tän. 16. — Rõnentraat 12-53

Telegrammi aadress: „Lagus“

Ladus alati saadaval:

Nafta, Wene „Baku“
ja Ameerika

Masunt
Petrooleum
Bensiin
Masina-
Tsilindri-
Mootor-
Automobil-
Maseliin-
Spindli-

õli

Wankrimääre
Wärnits
Linaseemneõli
Puitõrw
Terpentiin
Karbolineum
Katusetõrw
Katussepapp
Seebikiwi
Tisleriliim
Maaliliim

Import

Transit

Eksport